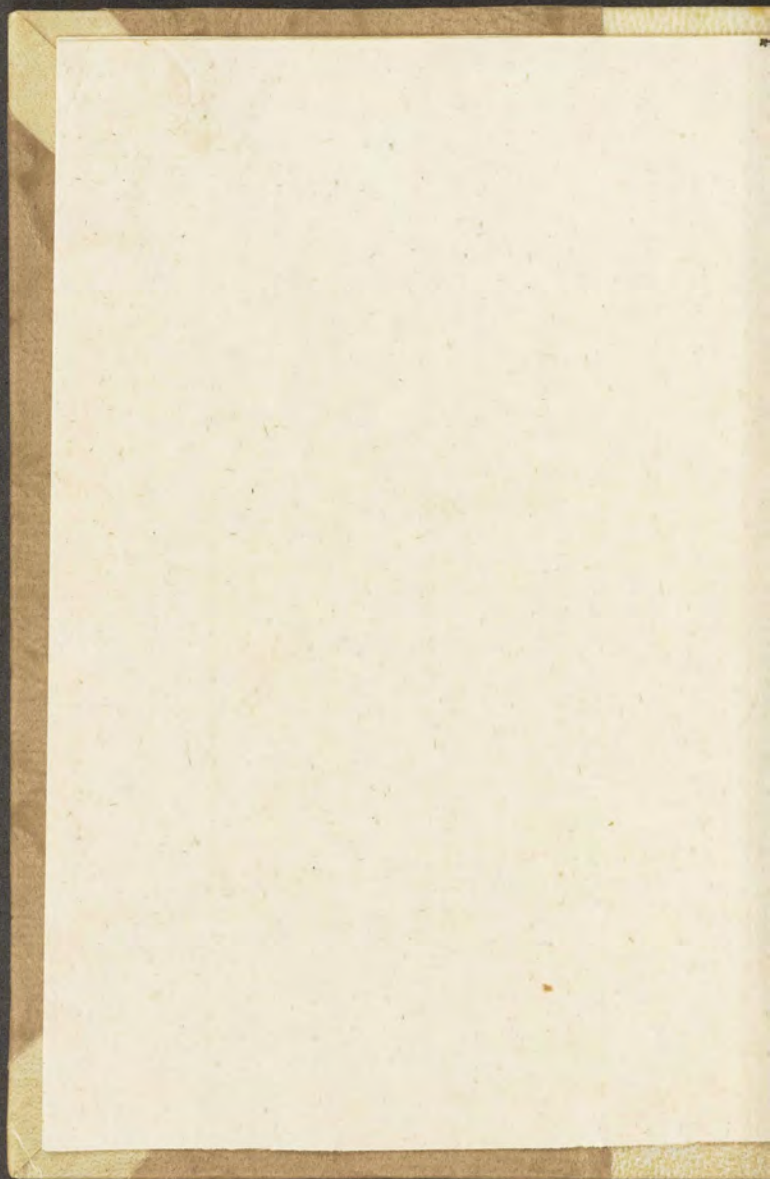

340⁵⁰ 1/1/76
Rosenthal

JSL
271009906

ERASMI

STELLÆ LIBANOTHA
NI VIRI CLARISS.

De gēnis libellus
unicus.

¶ Plinius secundus de
gemmis.

¶ Ioannes Syluius. Es
granus ad Lect.

Oblectant si te Prasij, gemmæq; nitentes
Si tibi Hyacinti, Sardonicæq; placent
Crysolitus, durusq; Adamas, uiridescq; Smaragdi
Purpureusq; Ion, multicolorq; Mitrax
Æthiopes, Cyprus, q; quid misere uel Indi
Si placet, & quicquid dat mare cæruleū
Hunc lege cōcinna moneo breuitate libellū
Qui dabit ingenio noscere tanta tuo.

Argentorati per Henris
cum Sybold.

MEMORANDUM

TO THE PRESIDENT

FROM THE SECRETARY

DATE

SUBJECT

1. The first part of the report

2. The second part of the report

3. The third part of the report

4. The fourth part of the report

5. The fifth part of the report

6. The sixth part of the report

7. The seventh part of the report

8. The eighth part of the report

9. The ninth part of the report

10. The tenth part of the report

Egregio ac Ornatissimo uiro, Sebastia-
no Hugelio ex Heilgēstein Iurium,
ac humanarū litterarum in Inclito
Heidelbergensiū Gymnasio,
Ordinario professori, ac
nuper designato Res-
ctori, Hēricus Sy-
bold Medicinę
professor.

S. D.

Qui Margaritā aliquā annulo inclusā
per xeniolo donat amico, is munus neu-
tiquā aspnabile donasse uulgo credit.
Suauissime Sebastiane. At nos pro ineuntis
anni, ac Magistratus tui scēlici ingressu, et suc-
cessu non Margaritā aliquā, sed delectū quē-
dam gemmarum Thesaurum, parauimus
& destinauimus tibi, Thesaurum inquam,
non quidem ex Indiæ, aut Arabiæ monti-
bus, sed ex claris utriusq; linguę autoribus
congestum, Collectore Erasmo Stella, uiro
non uulgariter erudito, qui insigniores las-
pillos, fere ubiq; in usu, & delitijs habitos, in
hunc libellū ceu gemmeā quandā coronā
concinnauit. Idq; per genera colorū. Eum
libellum dicamus humanitati tuę, ob uete-
rem tuam in nos beneuolentiam. Non tam
ut agnoscas maiestatem, & occulta quędam

A 2 naturę

natūre miracula in lapillis. Et etiam ut in-
genij lassitudinem ex serijs laboribus & fru-
dij contractam, hoc laxamento, uelut in-
specto Smaragdo reficias. Placitum est no-
bis quoq; aduere ijs postremū librū.

C. Plinij secūdi de gēmis, qd' is
liber huic opello, argumen-
to cōsimili non inep-
te cohære uis
debatur.

Arbis
tramur em
ex Pliniano so-
le nō parum lucis Stels
læ nostro accessurū. Quæ
simul omnia exacto iudicio tuo
tanq̄ lydio quodam lapide probāda
& tuēda subiicimus. Nosq; tuæ
humanitati cōmendamus.

Bene Vale. Argentos
rati ex ædibus
nostris cas-
lēdis
Ianuarijs.

1.5.3.0.

ERASMI STELLÆ LIBANO
THANI GEMMARVM
libellus unicus.

De Gemmis Candidis.

Damas gēma cādīdī co
loris trāslucīda maximū
in rebus humanis, nō so
lum inter gemmas pre
cium semper habuit, diu
nō nisi regibus, & ijs ad
modū paucis, cognitus

ad auro.

Vnus enim est, qui in auro nascit̄, attamen
perq̄ raro auri comes. Eius sex sunt genera
Indicus, nō nisi in auro nascens, sed quadā
CrySTALLI cognatiōe, cui adæque splendore
liquidissimo, & in mucronem sexāgulum
utrinq; leniter turbinatus, nec ultra magni
tudinē auellani nuclei repertus. Est & Ara
bicus, huic proximus, sed minor eo, simili
ter & in auro nascens, cæteris pallor nata
lis sedis auri scilicet inest. Indomita uis est
utriusq; generis Adamanti (unde & nomē
inditum gemmæ) ut nec calescat igni, nec
ferro cedat, quin magis respuens ic̄tum, ut
ferrum simul & incudes dissiliant. Alterū
genus ex eis Cenchron uocār, quod est mi
li magnitudine. Est & Macedonic⁹ in Phi

A 3 lippico

Philippico auro repertus, qui & semine cucumeris par. est, post hos est Cyprius i Cyp pro repertus, uergens in aereū colorē. Post hunc Siderites ferrei splendoris, pondere ante cœteros, sed natura dissimilis, nam ictibus frangit̄. & alio Adamate pforat̄, qd̄ & in Cyprio euenit. Sūt igit̄ degēres. nominis tantū autoritate gaudētes. Frangit̄ inuiscta uis ista duarū reꝝ uiolentissimarū contēptrix. ignis scilicet et ferri, hircino sāguine ac ne aliter q̄ recēti, calidoq; macerata. Cū Magnete usq; adeo dissidet, ut iuxta positū ferrū abstrahi nō patiat̄ aut si admotus Magnes ferrum appræhenderit. Adamas rapiat atq; auferat. Adamas & uenena irrita facit, & limphatiōes abigit, metusq; noctis a mēte expellit. Metrodorus Sceptius in Germania i insula que Balthia nominat̄, ubi & Succinū gignit̄. Adamatē nasci tradit. Qd̄ falsū esse qs dubitat. In Germania qdē Adamatē inueniri Plinius testat̄, sed nō ea duritia, nec splēdore quo cœteri. Præter id em̄, q̄ sine gratia pallēt, scabri etiā sūt. In mōtib; Missing, q̄ Sudete a Ptolomeo dicunt̄ hūc inueniri dicūt q̄ metalla scrutant̄ Est & Androdamas. quē de Adamate non nihil muruatū putāt, argēti nitorē habēs ut Adamas, quadrata & tessalis sc̄per similis, datū ei nomē

Metrodo.

ei nomē ex eo cēset, q̄ animorū calētū mol
lit īpetus, & tumentes refrenat iras, hūc A
rabes legunt. De Crystallo.

¶ Crystallo & gema albi coloris est, κρυσταλλος
quā glaciem uehementiori gelu cōcretā nō
nulli putāt. Eā ob rem glaciei nomē habet.
Græci em̄ crystallo gelu cōcretum appellāt
Sed Plinius cœlesti humore paruacq̄ niue
id fieri asserit. Nō em̄ aliubi q̄ q̄ loco ma
ximæ niues hibernæ rigent, deprehendit̄ nī
si torrēte aliunde deportat̄ Inter eos q̄s Os
riēs administrat. Indic⁹ oībus præferit. Vis
lissim⁹ circa Alabādā et Orthosīā finitimis
q̄ mōtibus, Et in cypro nascit̄. Laudatior q̄
in alpiū iugis, & in Germania reperit̄, est
caloris īpatēs, nec aliud q̄ frigidū ferre pos
test. Ob id nō nisi frigidis, q̄ ex ipso fiūt uas
sa, ad dicāda sūt sexāgulis lateribus, cuius le
nor ita absolutus est, ut nulla arte possit æ
q̄ri, magnitudo eis amplissima ē. Liuiā Au
Liuiā Augusta pōdere quinquaginta libræ iter capis
tolina dona crystallo dedicauit. Xenocra
tes autor ē uas amphorale ex eo uisum. Alij
sextarioꝝ q̄tuor crystallo uisum asserunt
cubitalē effosā a Pythagora Ptolomei res
gis Ægypti p̄fecto traditū ē. Nero
Nero princeps amissæ reꝝ nuntio accepto, duos calices
crystalinos ī suprema ira fregit, ne q̄s alius

A 4 ex his biberet, fragmēta

Fragmenta farciri nullo modo queunt, infestantur autem plurimis uitijis, scabro, ferugine, maculosa nube, occulta aliquando uonica, præduro faciliq; centro & sale, est & aliquibus ruffa rubigo, alijs capillamenturimis simile. hoc artifices cælatura occultat puræ præstantiores sunt acentraq; appellatur, id est sine punctis centrifue. Medici tradunt quæ in corporibus urêda sunt, nõ utilius fieri posse q; crySTALLINA pila aduersus solis radios opposita, nã et materia sicca adhibita flammã excitat, plura magorũ uanitas de his promittit, quæ credere nec piũ esset, eam & medici uim habere dicunt, q; ore gestata sitim restringat, et renibus suspensã mederi. Nonnulli tradunt si trita cũ melle a muliere sumat lac ciere. Tinguntur ex eis Smaragdi aliq; translucentes. quod discernere haud facile est. De Iri.

7718

Iris radicẽ CrySTALLI habet ex argumẽto Iris uocata Nã radijs ic̃ta solis, rutilo aeris repercussu cœlestis arcus speciem in proximos parietes iaculat. Inuenit Iridẽ Arabs in mari rubro, sicut crySTALLũ sexãgulatã a Berõice urbe sexaginta milia passuũ, ob id quãdã eã prætermutatã uarietatẽ crySTALLũ dixere, est autem lateribus scabris, et angulis inæq̃libus, in sole apto, picta, radios in se recadentes discutere dicitur.

dicit, aliq̄s ꝑo ante se projecto nitore, adiacē
tia illustrare referūt, in sole coloribus care
re Colores ꝑo non nisi ex opaco reddere
nec ut ipse habeāt, sed ut repulsā parietibꝫ
illidāt. Optima est. q̄ maximos arcꝫ faciū
milimos cœlestibus. Reperit̄ & Iris in Ger
mania in mōtibꝫ circa Treuerim. Est alia
Iris cæterę similis sed ꝑdura, quā crematam
tusāqꝫ ad ichneumonū serpētū morlꝫ reme
dio esse dicūt Zeros similis aspectu est, sed
nō eiusdē affectus Alba nigraqꝫ macula in
transuersum crySTALLUM distinguente.

Zeros

De Ceraunia & Astroite.

Est & inter candidas Ceraunia crySTALLI
ni splendoris, que fulgorē syderꝫ rapit, ha
betqꝫ itus stellā cōcurantē quāqꝫ et hebetes
fieri Ceraūias aliqꝫ scripserūt, q̄s uitro et ace
to maceratas, cōcipere stellā dicūt, q̄ post as
liqꝫ mēsc̄s relāguescat. Similiter cādida est que
Astrios uocat, crySTALLIS, ꝑꝑinquās, in India
nascēs, cui intus a cētro lucet, stella fulgore
lunę plenę Hec et astris opposita fulgorē ra
pit et regerit, optima in Carmania gignit̄
nullaqꝫ minꝫ uitio obnoxia est, pessima lu
cernarꝫ luminī similis. Magi miris laudibus
celebrāt astroitē, de eaqꝫ Zoroastē cecinisse
aiunt.

Astrios

De Pederote,

Pederos

Cādidarꝫ dux est Pederos, prærogatiua

A 5 decoris

decoris hoc uocabulum retinēs, q̄ p̄ aliās
pulchritudines undiq̄ tacta. Gen⁹ hoc est
expectatiōe dignum, coeunt em̄ i trāslucidā
Cryſtallum. u. r̄idis ſuo mō aer, ſimulq̄ ru-
bēs purpura Et q̄dā uini aure⁹ nitor, ſemp̄
extrem⁹ in uiſu, ſed purpura cōrōatus hoc
mō gēma madere ſingulis uidet̄, & pariter
omnib⁹. nulla gēmarū eque iucunda et ſua
uis ē oculis. Laudatiſſima ē Indis, apud q̄s
Argenon uocat̄ p̄xima apud egyptios ubi
ſentes nominat̄. Tertiā in Arabia ueḡ ſca-
bra puenit. Mollis radiat pōtica & aſiatica
molliores ꝑo ſunt calletica Thracia et Cy-
pria, contra neruorum moleſtias proderit
Pederos ¶ De Aſteria.

¶ Proxima cādidatiū ē Aſteria, incluſā lu-
cē pupillę mō retinēs, ac trāfundēs cum in-
clinatiōe uelut intus ambulātē, ex alio atq̄
alio loco reddēs. Eadēq̄ cōtraria ſol̄i, rege-
rēs cādicātes radios, unde & nomē accepit
Eſt difficilis ad celandum. In Carmania
nata præfertur Indiç.

De Achate, & ſibi uicinis.

Achates oli i magna fuit autoritate nūc ple-
beia gēma uitreę p̄ſpicuitatis ē, q̄ ſuis uarij
ſepe in ea colores conſpiciant̄, ex hoc & co-
gnomina accepit, Primum in Sicilia rep̄ta
eſt, iuxta flumē ei⁹ nominis, poſtea et in In-
dia plurimis

6
plurimis locis Referunt autē Indici species
nemorum, fluminum, iumentorum et aliarum rerum Pirrus
ut edere ornamenta, equorum et id genus. Pirrus
rhus qui contra Romanos bellum gessit, habuisse tradit Achatē, in qua nouē musæ &
Apollo cytharā tenēs spectabat, nō opere
artificis, sed spōte naturę, ita discurrentibus
maculis, ut musis quę singulis, insignia red-
derent, quę Thebis ægyptijs reptæ sunt rus-
bentibus uenis et albis. Species ei9 multæ ex-
tāt Phaspatates quę colorem colli columbarum
imitat, laspidis seu Smaragdi aliquid habens
ob id ab alijs laspiachates dicitur, Cereachates
quę facie cęrea est, & in qua triuialiter ab-
undat, negligunt. Sardachates quę sarde simi-
lis est. Hemachates quę sanguineis maculis irru-
bescit, Leuchachates quę alba est. Deudra-
chates uelut arbutula gestati feracitatē frus-
tū p̄tendere dicitur. Andachates quę quū u-
rit myrrhā redolet, & ob id mulieribus gra-
ta. Coralloachates quę corallio similis, et gut-
tis intermicantibus illuit, hęc Cręta, p̄fert &
illic Sacrum appellat, putat Achatem contra
araneorum et scorpionum ictus p̄desse, quod in
siculis maxime exptum est, quum p̄ eā ei9
punitiæ scorpionum pestis extincta est. In-
dicæ contra eadem pollent & alijs magnis
miraculis, sitim etiā sedat in os assuptę specta-
sse has oculis prodest, ob id medici ex his

coticulas faciūt. Ægyptij cōtra serpētes uali
 di sūt, eadēq; autoritas & cyprijs est, qdam
 maxie probāt quę uitreā p̄spicuitatē habēt
 magi asserūt quę leoninę pelli filēs sunt, po
 tentiā habere cōtra scorpīōes, in Persia ue
 ro suffitu earū tēpestates auerti, & flumina
 sisti Argumentū eius esse si in feruētes cor
 tinas fuerint, piet̄æ eas frigefaciunt. id Al
 bertus Topazio adscripsit, quā mellei co
 loris dixit, non p̄uidens hanc Achatē esse
 leoninę pelli similē, que ut profit leonis iu
 bis alligandā p̄æcipiunt, ceu hienę pelli si
 milem abominantē discordialem domibus
 eā uero que unius coloris est inuictā athle
 tis esse argumentū eius fore q̄ in olla plēna
 olei cocti cum pigmentis, et intra duas ho
 ras subferuefacta, unū colorē ex oibus facit
 at minui ossaq; in aq̄ feruētī si imittas lique
 fieri, plurimorū opinio fuit. Achatē tertiaz
 nis et q̄rtanis utilē, q̄ aliqd̄ Iaspidis seu Sma
 ragdi habet hydropicis, epaticis, peripneu
 monicis & pleuriticis opitulari, insuper &
 porus, floridū corpus ac iuuenile asseruare
 Cepites siue Cepocapites & si p̄prij gene
 ris esse tradit, uicinitatē tamē magnā cū A
 chate habet, cādida em̄ est, & uenarū modis
 coeūtibus cādore imaginē regerit, adpro
 pinquāt et Achatī Cepionides ad dardanū
 pagū

Cepites

pagū nascētes, multis coloribus trāslucidæ,
alias uitreæ, alias CrySTALLINÆ, alias laspideæ,
qbus & sordidis tātus ē nitor, ut imagines
reddāt ceu specula Capnites uideēt qbusdā
suū gēus habere, plurib⁹ spīris sumida q̄q̄
huic uicinus . Ostracites est Achatī similis
Est & altera dura, cui⁹ fragmētis alię gēmę
sculpunt. Chelonia ocul⁹ est idice testudinis
portētissima magorū mendacijs, aiūt enim
melle ore colluto impositā linguę futuroꝝ
diuinatiōe præstare. ¶ De draconite.

Capnites

Ostracites

Chelonia

¶ Draconites siue drachontias e cerebro
draconū eruitur, sed nisi uiuētibus abscīsa,
nūq̄ gēmascit, nā si obeat prius serpēs, cū
aīa simul euanescit. Igit̄ mos est, ut dormiē-
tibus aīalibus caput amputent. q̄ id facturi
sūt, bigis uehunt, & dracōe uiso, spargūt sō-
nifica medicamēta, atq; ita caput præcidūt,
est colore trāslucido, nec artis lenociniū ad-
mittit. sed q̄quid in eo nobile ē. nō alteri⁹
q̄ naturę opus ē. Vsu earū oriētales reges p̄-
cipue gloriant̄. Marsili⁹ Ficini⁹ refert uidisse
se lapillū Florētīā ex India aduectū, ibi e ca-
pīte draconis extractū, rotundū ad nūmī si-
gurā, pūctis ordine q̄ plurimis, q̄ stellis na-
turalibus insignitū, qui aceto pfusus moue-
bat̄ in rectū, immo obliquū mox ferebatur
in girū, donec exhalaret uapor aceti. Talē
ego uidi

Marsilius

uidi apud nobilem mulierē in arce Plemis-
nia agri cignei, qui aceto immixtus mouebat-
tur saltuatim, in rectum mox, & in girum.

De Allectorio

¶ Allectorius crystallo similis, fabæ in mo-
dū, in uentriculo gallinaceorum repertus
aptus ut dicunt pugnantibus, eo Milonem
Crotoniensem in certaminibus usum tra-
dunt uictorem, & sēper euasisse. Milon por-
ro prisca Tarquinij tēporibus emicuit, cui
elogiū extat Victor ille omnium certami-
nū obiuit. Insuper & mulieres placidas uis-
ris reddere aiunt. Cynodiæ inueniuntur in
capite piscis, eiusdem nominis candidæ &
oblonge, euentuq; mirandæ, si modo fides
est, presagire eas habitum maris colore suo
nubilo, aut tranquillitatem asserunt.

¶ De Margaritis.

¶ Dicamus & de Margaritis inter candi-
cātes. q̄ in cādore præcipu⁹ earū uigor cōsi-
stit. Ocean⁹ indicus has mittit, fertilissima
est Tappane et Perinula idēq; p̄montoriū,
etiā Britānicū litt⁹, quæ spe. Iulij Cæsar et
post eā Claudij ipsā iuasere. Thoracē nāq;
quā diu⁹ Iulius Veneri genitrici in templis
eius dicauit, e britānicis margaritis factam
subiecta inscriptione testatus est, Hodie &
in Germania plerisq; in locis inueniunt, sed
nobiliores

μαργαρίτες
Tus

nobiliores in Elestro amne Tubantinorū
loco haud remoto ab eius fonte, nec eas ad
modū lōgo curriculo p̄fert, par̄ em̄ infra
pleboniā, quā alluit, legi desinūt in eo mar
garitifere cōche, etiam apud Snironas sep̄
tēritionales oceani populos, ubi hodie Sue
dia est, legunt. In primis autem p̄bant quæ
circa Arabiā sūt in p̄sico sinu maris rubri,
conchæ haud multum ab ostrearum cons
chis diuersæ sunt, in quibus hoc genus gē
marum requiritur, hinc margaritifera nū
cupant, hæ ubi libidine genicali stimulant̄
p̄adunt sese et quodā roscido cōceptu gra
uidę fiūt. deinde pariūt Margaritas, p̄ qualis
tate roris accepti. Si pur̄ influxit cādore cō
spicue sūt. Si turbid̄ sordescit et foet̄. Si tē
pestiuę fatiant, part̄ gradescūt Si fulgurat
cōprimunt cōche et, p̄ ieiunij mō minuunt
Tōitruis pauefactę et repēte cōpressę, faciūt
q̄ uocant̄ Phisceta a bullar̄ similitudine. In
de cōstat eis cœli maiorē societate q̄ maris
eē. Nā inde trahūt colorē nubilū, et, p̄ claris
tate matutina serenū. Margaritę etiā sole ru
bescūt, cādoreq̄ p̄dunt, ad similitudinē hu
mani corpis Flaccescūt etiā senecta, ac rus
gis torpescūt, nec nisi in iuuenta, ille cōstat. q̄
querit̄ uigor Quę ab una pte rotūde sūt, ab
altera plæ ad Timpanor̄ similitudinē. Tim
pana noiāt. Tradūt

Tradūt huiuscemodi Cōchas, q̄ apes exa
mina facere. His duces esse quæ uetustate et
magnitudine precipue sunt eas urinātium
cura peti. Nā miræ ad cauendū solertiæ sūt
q̄bus captis cœteras palantes retibus facile
includi. Nūq̄ duæ Margaritæ simul reperi
unt, sed sēper discretæ & unæ. Ideoq̄ unio
nes dictæ sunt. Maximus in his hominum
luxus semper fuit Qui Alabastrorū figura
sūt in plēniore orbē desinētes. Hos digitis
suspēdere, & binos ac ternos aurib⁹ sociis
narum gloria fuit. Ultra semiuuiales inuē
tas ueteres scriptores negāt. Duos fuisse cō
stat Vniōes, ob magnitudinē toto orbe ce
leberrimos, utrūq̄ Cleopatra Ægigri regi
na possedit, quorū cū alteræ ex auribus des
tractū, & in uasculū aceti posuisset, spectāte
Anthonio liquefactū absorbuit. Iniectaq̄
altera manu, ut idē faceret a Planco, phibit
a fuit. Is postea uino dissectus, in duas ptes
in utrisq̄ auribus Veneris Romæ in Pan
thæo positus fuit. Lolliam paulinā C. prin
cipis coniugem uulgatum est ita opertam
Smaragdis & Margaritis, ut summa quas
dringentes sestertium faceret. Id expressit
uetus diligētia q̄ Syllanis temporibus pri
mum illati sunt Vniōes.

De Gemmis uiridibus.

Smaragdi

¶ Smaragdi inter uirides Gemmas primarie ab omnibus habentur, quod nihil his iucundius, nihil uiridius uident oculi. Imprimis uirer ultra aquaticum gramen. Ultra amicas herbas, deinde oculos quos fulgor alterius gemmae retulerit. Smaragdi recreantur ex acuitque, ut in sculpetibus gemmas uidemus, quibus nulla gratior refectio est, acie oculosque obscurata quam Smaragdi inspectio. Nec aliam ob causam placuit, ut non sculperent, ne offensum decus imaginum lacrimis corrumpere, quamquam que uia est difficulter uulneretur. Probat hoc pacto Si aspectus transmittat, si proximum sibi insiciunt aerem, repercussu, non umbra non sole, non lucernis mutatur, sed sepe sensim radiantes, & ad crassitudinem sui uisum admittentes facilitate translucenta. Quae ex eius concavitate existunt, uisum colligunt, quae corpus extensum est, eadem qua specula ratione, supini rerum imagines reddunt. Obi dicit Nero princeps gladiatorum pugnas Smaragdo spectauit. Genera duodecim sunt. Praecipua Schythica, quae nullis minus uisum inest. Et quantum Smaragdi a ceteris gemmis distant, tantum Schythicae ab alijs Smaragdis. Suntque ea duritia ut nequeant uulnerari, Proximam laudem habent. Bactrianae, quas in commissuris saxorum Etesijs flatibus colligunt, tunc enim detecto

B solo

solo, facillime internitēt, q̄a his uētis maxi-
me Arenę mouent, sunt tamē multo mino-
res Scythicis Tertiū locū Ægiptiæ habēt
quę eruunt circa Copton oppidū Thebaï-
dis in collibus & cauitibus, hæ alacriū uiris
des sunt, nō tamē facile purę aut eōcolores
Reliqua genera in metallis Ærarijs inueni-
unt, quos Chalcosmaragdos uocant Ex
his principatū Ægiptiæ tenēt dosq; earū
est in colore ligdo, nec diluto uerū ex humi-
do pinguiq; cōspiciunt, imitatē trāslucidū
mare. Referūt scriptores q̄ in Caea insula
in tūulo regis Hermię marmoreo leoni su-
isse, inditos oculos ex Smaragdis ita radiā-
tib9 in gurgitē, ut territi pisces instrumēta
refugerēt. diu mirātib9 nouitatē piscato-
rib9, donec recognita mutauere oculis gē-
mas. Sed ut et uitia noscant, quę sūt q̄dem
oim eadē, q̄uis quēdā nationū peculiaria,
Sūt cyprię, uarię, glaucę, magisq; ac minus
in eadē Smaragdo Alijs partibus tenorem
Scythicę austeritatis nō sēper custodiētib9,
q̄busdā etiā intercurrit umbra, surdusq; fit
color, q̄ improbat etiā dilutior. Hincq; ge-
nera distinguunt, et sūt aliquę obscurę quas
uocāt cœcos, alię dēsæ, nec e ligdo trāslucis-
dæ, quædā uaria nubecula improbatæ. A-
liud est em̄ hoc q̄ umbra. Nubecula em̄ al-
bicatis est uiriū, quom uiridis non p̄transit

aspectus, sed aut intus occurrit, aut excipit
in fine uisū cādor. Hęc tantū coloris sunt ui
tia, ista corporis. Capillamentū, sal, plūbago
his uitīs carēt Æthiopicę quę haud lō
ge a Copto inueniunt. In hoc genere Des Democri.
mocris⁹ posuit Hermicas, & Persicas, illas
pinguiter extumescētes. Persicas vō nō trā
fluidas, sed iucūdi tenoris. Visū em̄ implēt
quē nō admittunt, similes feliū Pantherarū
rūq; oculis, nāq; & illos radiare, nec p̄spici
cōperimus, easdē in sole hebetari, in umbris
refulgere, & lōgius q̄ cęteras nitere. Om̄
niū etiā harum uitū est, q̄ fellis colorē, aut e
ris habent, in sole dilucidę q̄dem ac liq̄dę
sed nō uirides. Hęc uitia et in Atticis maxis
me sentiunt, in argētarijs metallis reptis, in
loco q̄ Thoricos uocat, in attica regiōe q̄
semp̄ min⁹ pingues sūt, & e lōginquo spe
ciosiores Est et frequens his plūbago, hoc
est ut in sole plūbei uideātur. Idq; peculiare
q̄ quędā ex his senescūt, paulatim uiriditas
te euanida, et sole lędunt. Post has medicę
plurimū uiriditatis habent, interdū et e Sa
phiro, hęc sunt fluctuosi, et rerū imagines cō
plexę, ut papauerę. aut auiū, pennaręq; uel
catulorę aut siliū. Quę non oīno uirides
nascunt. oleo et uino meliores fiūt. Ad hoc
sonat uers⁹ iactat⁹ autoris obscuri. Porficite

B 2 in uiridi magis

Solinus

Iuba

magis accenditq; colorem, Elu⁹ uino aut
uiridi p̄uentus oliuo. Solinus hoc idem tes
ta^r. Lauant̄ inq; uino, & uiridi oleo, p̄fici⁹
unt Iuba autor est Smaragdum quā Cho
lā uocat̄ ædifici⁹s includi. Inq; uidemus in
plerisq; Germāiæ templis. Nā & illic in ar
genteis metallis inueniuntur. Smaragdis es
tiā inserit̄ quæ uocat̄ Tanos Persis ueniens
gēma ingrata uiridis atq; intus sordida. Irē
Chalcosmaragd⁹ e Cypro turbida çreis ue
nis. Theophrast⁹ tradidit Ægiptior⁹ regi a
rege Babylonio missā Smaragdum mune
re cubitor⁹ q̄tuor lōgitudine, latitudine ue
ro in una p̄te q̄tuor, in altera parte duor⁹
Ait etiā se scribere, eē in Tyro Herculis tem
plo pilā ex Smaragdo, nisi pseudosmarag
dus sit. Nā et hoc gen⁹ reperit̄, et in Cypro
inuētum est ex dimidia p̄te, laspideum hu
more nōdum ī totum trāssfigurato. Ei⁹ for
te generis est, q̄ in Bohemia Pragæ in diui
Viti sacello conspicit̄, parietibus illic ex eo
incrustatis. In labyrintho Ægipti fuisse Col
loseum Serapine Smaragdo nouē cubitor⁹
scriptores p̄didere. Nostra ætate miramur
Catinum Smaragdo apud Genuā ciuitatē
Liguriæ, q̄ null⁹ preciosior uis⁹ usq; nulla
gēma nobilior, nulla species uasis mirabili
or, q̄ dicunt Christum, in ultima cœna sua
usum & fuisse ex

ex apparatu Herodis regis q̄ a Gallilea Hi
erosolimā ad agnum paschalē cōmāducā
dum uenire decreuit Sed diuina p̄uidentia
consilio mutato, alio diuenterat. In Gallia
Narbonēsi in cœnobio quodā Lugdunen
sis agri, alta parapsis cernit̄ qua silter Chris
stū usum uolunt in ea cœna, sed minor mul
to superiori, nobilitateq; inferior, Smarag
dum contra uenena epota, si ipse in farinā
tus bibit, remedio esse. cōtagiaq; pestilen
tię pellere P unici tradunt, p̄seruareq; a co
mitiali morbo infātes, ob id collo alligan
dos dicunt. Neoterici affirmant̄ ipsum in
cōcubitu si ab altero coeuntium in annulo
gestet̄ dissilire. Vana sunt q̄ magi de ipso p̄
mittunt, ob id silēda. Serapio ait ipsum sto
macho cōferre, si super eum suspendat̄ Cœ
terę q̄ soluta & assa cum melle attico mix
ta, obtusitatem oculorę curāt, cum aq̄ ꝑ o
illita elephātię utilissima, pota cum aqua lā
guorem pimit, s̄āguinem cohibet. Alligata
ubiuis et cōportata facundos et castos facit

De Beryllis.

¶ Berylli q̄ India nascunt̄ uirides sunt, nec a
lio facile inuētū, eādē cum Smaragdo uŕ
certe similem naturā habent, oēs in lexāgu
lā figurā ingenijs artificum atterunt̄, ut he
betem colorem repercussu angulorę ad uis

B 3 . gorem

vigorē excitēt. Aliter em̄ politi fulgorē eun-
dē non habēt, Beryllorū genus partit̄ in spe-
cies multas. Eximius q̄ uiriditatē puri ma-
Chrysoberylli ris imitat̄. Proximi q̄ Chrysoberylli uocā-
tur, hī sūt paulo pallidiores, & fulgore in
aureū colorē exeūte lāguidus uirēt. Qui ni-
Hyacinti. mio pallore sūt Hyacintizones appellātur.
Heroides Alij nerc heroides, alij cęrinia colore. Alij
Oleagmī, Postremi CrySTALLIS fere similes,
Indi solos Beryllos carere auro debere di-
cūt, ob id in lōgissimos Cylindros hoc ge-
nus gēmarū fingere curāt, easq̄ p̄foratos Es-
lephātorū setis subligāt ad monilia, habent
aut̄ plerūq̄ ex utroq̄ capite insertos aureos
umbilicos, ut marcentē nitore ad fulgentio-
rē trahāt lucē. Quidā eos angulosos nasci
putāt et p̄foratos, gratiores fieri medulla cā-
doris exēpta. additoq̄ auro, ut eius repcul-
su causa p̄spicuitatis castigēt, aut omnino
ad crassitudinē deducat̄. Vitia eadē sunt q̄
in Smaragdo, utpote q̄ in q̄ quasdā sordes
habēt, uł piūbo. uel capillamēto, uel etiā fa-
li similes. Ad oculos uitia utilis a Dioscor-
ride referī, bonā quoq̄ ualitudinē firmare
si aq̄ immissus epota fuerit Cœtera ut uana
pretereo. De Chrysoprasio.

¶ Chrysoprasium quod pallidius uiret qui-
dā. Beryllis connumerant. proprij tamē ge-
neris sunt, et a latinis Porracei uel herbacei

herbacei dicti Solinus inqt Chrysoprasius Solinus.
ex auro & porraceo lumen mixtū tra hens
quem aliq Beryllorū generi adiudicarunt.
Nascit̄ i Æthiopia, Africa, et Cypro. Puni
ci autores tradunt ipsum ad cordis passio
nes efficacem esse, dispneumonicisq; auxi
lium afferre. De Topazio.

¶ Topazius gemma uiridis est, cui ea glo
ria fuit, dum primum repta esset, ut omnis
b^o preferret̄. Inuenit̄ autem est in Arabiq
insula quę Chitis appellat̄, in q̄ Troglody
te p̄dones, quum diutis fame et tempesta
te pressi, herbas radicesq; effoderunt, eruere
Topazium. Alij Topatum insulam esse as
firmāt in mari rubro nebulosā, & ideo sæ
pe quęsitā nauigātibus, ex eaq; causa ita uo
catā. Topazin em̄ Troglodytarum lingua
quærere significat. Ex hac dicunt Topazi
um primum importatum Berenicę regis *Τοπάζω*
næ quę fuit mater Ptolomei a p̄fecto re
gis Philemone, mireq; ei placuisse, & inde
factā statuā Arsinoe Ptolomei philadelphi
uxori q̄ttuor cubitorū, sacratam in delubro
qd̄ aureum uocabat̄ Posteriores ipsū circa
Thebaidis oppidū Alabastrę nasci inuene
runt. Faciunt eius duo genera. Prasoidem
hoc est Porraceū, et Chrysopterom similem
Chrysoprasio. Est aut̄ amplissima gēmarū

et sola ex nobilibus s^ma admittit. Coeteræ
em saxo & cote poliunt. Eadē & usu atteri.
Reciores ipsum falso mellei coloris dixe
rūt Sudines eum Niliō uocauit a Nilo in
cuius littorib9 inuenit, uoluntq; q; contra
Emoptoicā polleat. Aristoteles scribit To
pazion sup uulnus positū sanguinē sistere.
Cōfert & obthalmiē ex Orphei descriptiōe
De Callaide uel Callaico.

¶ Callais comitat Topazium similitudi
ne magis q; autoritate, est em ī ea uiride pal
lens, dicit a quibusdam Augites, nascitur a
pud incolas Caucaſi montis, amplitudine
conspicua, sed fistulosa, ac sordium plœna.
Sincerior multo præstantiorq; in Germa
nia ut Plinius testat. Solinusq; affirmat, hic
inquit, in Germaniæ continentibus Callai
cam reperiri quam Arabicis anteponunt
uincit etenim Græcia et honore precioq; ad
Smaragdōs accedit. Inuenitur autem in ru
pibus inuis ac gelidis, oculi figura extube
rans, leuiterq; adhærens, nec ut adnata per
tris sed apposita uideatur, quapropter scā
dere ad eam pigritia pedum equestres po
pulos tedet, simulq; periculum terret. Ob
id euntes longinquo incessunt, & cum
toto musco excutunt. Hoc gestamen in
ceruice graissimum est. Optimus color in
ns

ñs Smaragdī, ut tamen apparet ex alieno
est quod placet Auro inclusę decorant. Au
rūq; nullę magis decent. Quę sunt earum
pulchriores oleo, unguento, & etiam mero
colorem pdunt, uiliores cōstantius resistunt
neq; est mutabilior alia, aut mēclator uitri.

De Prasio.

¶ Prasius plebeia gemma, uiridātium tur
ba est. Cuius alterę eius genus sanguineis
punctis adheret, alterum uirgulis distinctū
cādidi, ut Cymbia ex eo fiāt (poculi id ge
nus est, pcerum, ac nauibus simile) uti et no
stra ætate aliqua uidimus. Fiunt ex eo Cy
lindri celerrimi, India hos generat, Germa
niacq; locis frequentib9, p̄cipue in iugis qui
busdā Misnę, ab ñs q; metalla erunt, iueni
unt. Aiunt em facultatē cōfortādi uisum ef
se. Insup cum Smaragdo uires cōes habe
re. Sed tamen ab icolis nō magne in hōre
est habitus. De Heliotropio.

¶ Heliotropium simili modo porracei
coloris est, sed nubilo & represso sanguineis
is uenis distincta. Certamen diu fuit, que
nā esset generis huius eminentissima. De
præhensumq; est documentis plurimis Æ
thiopiā aut Lybicā palmā tenere. Nomen
ex eo trahens, q; deiecta in uas aque fulgor
rem solis accedentem p̄cussu sāguineo mu

B 5   tat maxime

maxime Æthiopica, eadem extra aquam speculi modo solem accipit deprehenditq; Eclipsim, subeuntem lunā ostendens. Tradunt Magi admixta herba eiusdem nominis, & præcatiōibus legitimis additis, eum a quo gestabitur uisibus subtrahi obuiorū qd' uanū eē, ceu pleraq; alia quę de hac magi pollicent̄, nemo dubitat. De Iaspide.

¶ Iaspis antiquitatis gloriā tenēs, præter id qd' uiret, sæpe etiā translucet. Plurimæ gētes ferunt eā Smaragdo indicæ similē. Cypri eā dicunt glaucam, uiridem, pinguemq; Persę aeri similē, ob id talis Ærizura uocatur. Toti oriēs p̄ Annuletis tradit̄ Iaspidem gestare, quę ex eis Smaragdo similis est, & pertransuersum Linea alba præcingitur, Hęc Grāmat Grāmatias uocatur, quę pluribus præcingitur polygrāmos. Magica uanitas, hanc contionantibus utilem promittit. Magnitudinem Iaspidis undecim unciaꝝ uisam scripsit Plinius, formatamq; indo effigiem thoracatam Neronis. Est & Iaspis cæruleo circa Thermodoōtem amnem, quę hodie Torciscus uulgo, uel Thoricus appellatur et in præcio habetur, de qua postea. In Phrygia purpurea. In Cappodotia ex purpurea cæruleaq; at non refulgens. Thratia indicę similem mittit. Chalcidia turbidam

Sed

17
Sed ut bonitates distinguamus. Olim opti-
ma fuit, quæ purpuræ quicquid habet. Secunda
quæ rosæ Tertia quæ Smaragdus. Singulis
autem nomina greci ex argumento dedere. Apud
eos est quæ uocatur Borea cælo autum-
nali matutino similis, & hæc erit illa, quæ uo-
catur Ærizusa. similis est et Sardæ. Imitata
& uiolas, quæ in Germania precipua co-
pia est Sacra enim ædiu parietes, illo ge-
nere incrustatas uidimus. Est & quæ Relis-
næ similis est Terebyntinæ, hinc & Terebyntizusa
appellatur. quæ & hoc nomen a gemarijs trahit parum proprie, ad eamque e mul-
tis eiusdem gemæ discriminibus consistere uis-
detur. In uitio sunt Crystallo siles, aut mix-
tis id est pituitæ. Quæ ex eis præstantiores
sunt, funda includunt. Quæ optime signant Sphragidas
Sphragidas uocant, dato his apud ueteres
publico dominio gemmarum. Omnia autem
hæc genera in Germania reperiunt, multumque
nobilitata ea gemma nostra cignea Tubanum
norum, ubi tanta copia eruit, ut ædificijs publi-
cis (rudi tamē forma) a ueteribus sit inclusa
Hæc uero repestite atterunt non in grata, spe-
cie, nec in formam unam, partim enim capulis ap-
tant, partim poculis, partim tabulis alearum
pars etiam globulis, quibus Christianæ præces
numerant. Hæc gemma e Germania alijs gen-
tibus distrahunt. Quæ de his magi pollicen

pollicent̄, ut uana reliquo. Punici asserunt
q̄ lapsis subuiridis aligatus dolores stoma
chi & uentris lenit, & paralyfes placat. Di
oscorides ait qui eā gestauerit tonitrua nō
formidabit. Iaspis parturiētes mulieres iuua
re, & febrē pellere dicit̄. Galenū in annulo
gestasse nōnulli scriptū reliquere. Aristote
les ipsū sanguinē restringere dixisse fer̄. Ius
uatq; intercutē aquā alligatus, uulneraq; ab
inflāmatione & dolore custodit.

De Gemmis rubeis.

¶ Inter gēmas quæ rubro colore sūt, et plus
cent Carbūculi principatū tenēt, a similitu
dine igniū ita appellati. & q̄ ipsi ignē non
timent A quibusdā Apyroti uocant̄, fulgorē
habēt candidū, in extremo uisū rutilātem
et si attollat̄ pene exardescēt. Qui lāguidi
us et liuidi lucēt. Lithozōtas appellāt, horū
gēra sūt Indici et Grāmātici, q̄s & Car
chedonos dicūt, ppter opulentiā Carthagi
nis magnę. Sūt et Æthiopici q̄ in Ditholia
nascunt̄. Alabādicos ueluti rudes atq; ipos
litos uocāt. q̄ pfecti Alabandes ceu mūicis
pes ciuesq; oppidi dicunt̄, hic ortū esse cōi
cio, ut gēmarū māgones aliq̄s Amādinos,
aliquos Almādinos barbare dicāt, q̄s rerū
periti dū sequunt̄ pudēdo errore, eisdē no
minibus gemmas describunt, nec seipsos,
nec

nec rē de qua scribūt, satis intelligentes. Sed redeam⁹ unde digressi sumus. In omni genere Carbunculorū masculos appellant acriores. & scēminas lāguidius fulgētes. In masculis quoq; obseruāt aliquos liquidioris flāmæ, alios nigriores, & quosdā lucidius ac magis cōteris in sole radiātes. Optimos Amethystizontas, hoc est quorū extremus igniculus in Amethysti uiolam exeat. Proximos illis quos uocāt Syrritas pinna to fulgore radiantes. Ob id quidā Indicos minime pbant, q̄ nec clari sunt, & plerūq; sordidi ac semper fulgoris retorridi, ethiopicos uero, q̄ pingues lucēq; nō emittētes, sed cōuoluto igne flagrare. Magnitudine tamē Indici prēstāt, unius em sextarij mēsurā cauant. Garamātici minores multo cōteris sūt, & nigrioris aspect⁹ sed igne, uel sole, hoste dicūt acri⁹ q̄ cōteros excitari. Eosdē umbrāte tecto purpureos uideri, sub cōelo flāmeos, cōtra radios solis & scintillare. Cērā ijs signātib⁹ liquefcere, etiā si in opaco fiat. Qui ex eis mares sūt, stellas itus ardētes habēt, scēmine rursum fulgorē extra se fundūt, Dicūt quidā et in Thracia nasci eiusdē coloris gēmam. ignē minime scēientē. Et in Orchomeno Archadię et in Chio inueniri eā. Sed Orchomēcios nigriores, ex q̄bus et specula fiunt.

fiūt . Esse & Troezenios uarios interueniē
 tibus maculis albis. Itē Chorynthios ex pal
 lore cādidos, quæ olim Massilia & Vlixis
 pōe importabant. Nōne putas dignissime
 p̄sul difficillimū hęc genera discerni. Sed
 audi quid ingeniorū calliditas in his discer
 nēdis impedimentū p̄stet. Æthiopicos es
 nim q̄a hebetiores sunt, in aceto q̄tuorde
 cim diebus macerāt, indeq̄ nitescere cogū
 tur, totidē mēsis durāte fulgore Adultes
 rant uitro simillimo, sed cote deprehēdunt
 sicut & alię lactitię. Mollior em̄ materia, &
 fragilis, & cētrosa, scobe et pōdere deprehē
 dit q̄ minus est uitreis, similiter & pufius
 lis, argēti mō relucētibus. Est & Carbūcul⁹

Anthrac.

anthracitis appellata, carbonibus suis igni
 tis, peculiare hīs est, q̄ iactę in ignē uelut in
 termortui extingunt, cōtra aqua p̄fusi, ex
 ardescūt. Cognata Carbūculo est. Sandas
 stros quā aliq̄ Garamātite uocāt que nascit̄
 in India in loco eiusdē nominis, & in Ara
 bia ad meridiē uersā. Sūma cōmendatio Sā
 dastroz, q̄ uelut in trās lucido stellātes, intus
 aureę guttę fulgēt, sēper in corpore, nūq̄ as
 cutę. Et hęc fere stellarū hyadū, et numero, &
 dispositiōe stellant. ob hoc a Chaldeis cæ
 rimonis adhibite. Sūt in eo genere mares
 uigore quodam & austeritate apposita, a
 foeminis distincte, foeminis est blandior flā

Sādastrōs

ma, alliciens magis q̄ accendens, & hoc
p̄fertim in Indicis, quanq̄ alij Arabicas
Indicis p̄ferant, sed hæ fumidæ sūt, q̄d̄ ui
tium in gēmis habetur. Sunt qui negant po
liri. Sandastros p̄pter teneritudinē, & ob id
Sādarefion uocant, sed ij in magno errore
sūt, ob similitudinē noīs, hoc constat quan
tū numero stellarū accedit, zātum & p̄ccio
accedere. Est et Lichnites ex geñre ardentis
um, a lucernis accēsis ita a græcis appellata
hanc quidē remissiorē Carbunculū dixere,
nā çtate Rubinū uocant. Duplex ei facies,
aut in purpureā emicat alacritatē, aut mera
tio suffundit, cocceo rubore p̄ omnem inti
mā partē sui, siquidē pura sit, inoffensā ad
mittit p̄spicuitatē, contumaciter sculpturis
resistit. At si aliq̄n sculpta est, dū signa in p̄ris
mit, quasi quodā animalis morſu, p̄tem çerç
retentat. Si radijs solis excanduit, uſ ad calo
rē attritu digitorū excitata est ad paleas, aut
chartarū folia ad serapit. Nascit̄ in Orthosia
totaq̄ Caria, ac uicinis locis, sed p̄batissima
in India. Proxima huic est Ion, apud Indos
quasi uiolacea a p̄relatis uiolarū floribus ita
appellata, nā Ion uiolā nomināt, sed raro sa
turo colore lucet. Carchedonius uilior mul
to p̄dictis, similiter ad se paleas trahit, nas
citur apud Nasomonas in montibus, ut
incolæ putant imbræ diuino, Inuenitur

Lichnites

Ion

Carchedo

Vritis.

Inuenitur ad repercussū lunæ maxime plenæ. Nascitur & circa Thebas in Ægipto, sed fragilis. Vritis plena morientiq; carboni similis, potoria uasa ex hoc lapide facta inuenio, quæ nostra ætate aliquando uisa sunt. Hæc est gemmarum ardentium aduersitas, atq; cognatio, quam ut quis recte dijudicet imprimis fallacias Mangonum caueat, qui arte subditis per quæ translucere coguntur & occasione difficultatis præstant. Mirandū autem magis est, qd' h, qui ex recentioribus hystoriã naturalem scribunt, longe ab hac eruditorum sententiã recesserunt, ut multū scribendo de Carbunculis, Rubinis, Palla gis, Granatis, Amandinis, nihilosecius agere uidentur q̄ Sophistæ dum de Chymera gariunt. Nā nec rem de qua scribunt, nec alios quos citant, nec seipsos satis intelligunt hos pudendo errore medici nostri temporis secuti, dum ex eis cōponere medicabula audent, uti ex commentarijs singulorum as fatim colligunt, ita & simplasias cōmittunt, et sic miseris exitium, sibiipsis, & artū infamiam parāt, h̄s autem omnibus gemmarum generibus, uenena, pestiferumq; aerem abiigi & spiritum cordis hilariorem fieri nō negauerim. Amuliereq; gestantibus, ut Punici tradunt, contra nocturnas illusiones ualere.

ualer e In eius quoq; spectasse oculis cōferre
¶ De Amethysto.

¶ Amethystus uiolaceum fulgorem ha-
ber, causam nominis afferūt, q̄ quum usq;
ad uini colorem accedat, prius tamen q̄
ipsum de gustet, in uiolā definit. Fulgor em̄
in eo purpureus est, non ex toto igneus, sed
in uini colorem deficiens, lucēt autem om-
es, principatum Indicæ tenent. Sed & in
Arabia petrosa, & in Armenia minori, &
in Ægipto, & in Gallatia reperiuntur. Ind
ci absolutum purpuræ colorem habent.
Sordidissimę autē & uilissimæ sūt in Thar
so & Cypro. Inueniuntur & in Germania
in mōtibus Misnæ, sed minime duri, quæ
etiā usu atterunt. Globulos em̄ ex ipsis fas-
ciunt, quos tamen angularit̄, ut fulgorem
blādus fundant, tū in pilæ figurā poliunt,
quibus in sacris præcibus numerādis, ceu
laspideis utunt̄. Est & alter Amethysti ge-
nus ad Hyacinthos descendens, hūc colorē
Indi Sacon uocāt, gemmāq; Sacadion. Di-
lutior uero ex eodem Sapinos uocāt, eadē
Paranites in cōtermino gētis Arabię Quar-
tū genus uini colorē habet. Quintū ad uici-
niā Chrystalli descēdit, deiectu purpurę al-
bicātē, q̄ minime pbatur quādo præcellēs
debet esse in suspectu, uelut ex carbunculo

C   refulgens

refulgens, quidam in purpura leniter roses
us nitor. Sunt autem sculpture facilis. Ma
gorum demētia resistit ebrietati Ame hy
stos pollicetur, & inde appellatos q̄m nime
ebrios. Etsi lunę nomen ac solis ijs inscriba
tur, atq; ita suspendantur collo, e capillis cy
nocephali, ul' plumis hirundinis, resistere ue
nesicis, & adesse quoq; modo reges aditus
ris, grandines, tempestatesq; auertere, et locu
stas, p̄fatione adita, quam ipsi demōstrant
propellere. Quæ quidem scripsisse eos non
absq; contemptu, & itrisu humani generis
Plinio uidetur.

De Hyacintho

Hyacinthi color e uicino Amethysti de
scendit, nam emicans ille in Amethysto ful
gor uiolaceus, dilutus est in Hyacintho, pri
moq; aspectu gratus, sed euanescit anteq; sa
tiat. Adeoq; nō implet oculos, ut penes nō
attingat, marcescens celeriq; nominis sui flos
re Hyacinthos Æthiopia solūmodo mittit
hallucinantur recentiores scribentes ex hya
cinthis esse coloris lutei, quum ij Crysoliti
sunt, de quibus dicemus, pollet autē hyacin
thus contra uenena & pestilentes tractus, as
sumiturq; a medicis Antidotis cordialibus
Punici tradunt, eum qui hyacinthū gestat,
esse a fulgure tutum. Quæ Solinus de Hya
cinto

Hyacintho scripta reliquit Saphiro peculi
liaria esse uidentur, hyacinthum a Saphiro
minimè separans.

De Sarda.

¶ Sub hoc genere coloris scilicet rubei cō
tinetur & Sarda, gemma uulgaris hodie, Darneol.
Darneolus dicitur lignādis cæris aptissima
quoniam sculpta partem cære non aufert.
Est autem Sardibus primum reperta, que
urbs est Lydiæ, sed laudatissima, postea in
Babylonia inuenta, quum lapicidinę ibi as
perirentur, hęc eas in saxi corde, dehinc cę
plurimis locis alijs reperta. Sunt autem tri
um generum rubrum, & quod demiū uos
cant a pinguedine. Tertium quod argēteis
bracteis sublimatur. Indicę prelucent cras
siores sunt, Arabicę inueniuntur circa leu
cada Epiri, & circa Ægyptum, que sublimā
tur aurea bractea. Et in his mares excitatius
fulgent, fœminæ pinguiore sunt & crassio
ritēt Nec fuit alia gēma apud antiq̄s usu fre
quētior, ut Menādri fabulę testant, nec ullæ
trās lucētes tardius, hūiore hebetant, oleo cę
magis cę alio liquore, que melleę uero ex
istunt damnantur. De Sardonyce.

¶ Ab hac gemma & onyce Sardonyx ap
pellatur colorem unguis habens, in Sarda
quasi carnibus ungue hominis imposito

Policrates

imposito et utroque translucido, placere maxime cepit, quonia sculpta cera non aufert, Indi perforatis in collo utuntur. Primus romanorum Sardonice usus est prior Africanus, & inde Romae celeberrima fuit, hanc gemmam fuisse tradunt, qua se Policrates tyrannus ab invidia fortunae redimere credidit, proiecta ipsa in mari, que a pisce eo die capto, regique in culinam deportato relata est. Et postea Romae in delubro concordiae aureo cornu per Augustum inclusa. ceperunt haec gemmae pluribus intelligi coloribus radice nigra, aut caeruleum imitate, et ungue minium, nec sine quadam specie purpurae candore in minium transeunte, has Indis primum non habitas in honore scriptores perdidit, tamen magnitudinis fuisse ut ex ipsis capulos facerent. Nam ibi torrentibus detegebatur, deinde persuasi a Romanis his gaudere ceperunt. Vnde quae his vulgus perforatis in collo, & id Indicarum argumentum est, Arabicae excellunt candore circuli praelucido, sed non gracili, medietas enim circuli limite candidato. Optima Arabicae est, si nec colore suum spargat in alterum, nec ipsa ex altero mutetur, reliqua nigro finiuntur. Nam si translucet at uertitur, si perspicuitatem arceat, proficit ad decorem. Inuenitur ex Indicis caereum colorem

colorem & corneum imitās, etiā albi circū
li, unde nomen earum ortum putāt Cor
neolas uocāt, quāq; aliī Carneolas a carnis
bus nomen sortitum uolunt, et Sardam ue
rius q̄ Sardonycem esse. melleæ aut feculē
tæ improbātur, aut si ex alio colore admit
tit aliquid enormiter. Nil enim in sua se
de interpellari placet. Improbantur et arme
nicæ quæ sunt zona pallida. Dionysius dicit Dionysi.
cit hanc gemmā ad corporis custodiam fa
cere, eoq; athenienses uti solent.

De Onyce.

¶ Ob nominis societatem exponenda est ONUCE
et Onycis natura. Sudines dicit in hac gem
ma esse cādorem unguis humani. Itē Chry
soliti, colorē & Sardæ, & laspidis. Aliqui
dicunt Indicam Onycem plures habere ua
rietates, igneā, nigram, corneā, cingentibus
cādidis uenis, oculis modo interueniētib⁹
Onyx Arabica nigra inuenitur cādidis zo
nis, & p̄ hoc ab Indica distat, q̄ illa ignicu
los habet, albis cingentibus zonis singulis
pluribus ue, aliter tamen q̄ in Sardonyce
indica. Dicunt aliī carnosas esse indicas p̄
te Carbunculi, parte Chrysoliti, & Ames
thyti, sed totum id genus a uera Onyce ab
dicant. uerā nanq; Onycem plurimas ua
rijsq; cum lacteis zonis habere uenas oīm

C ; in trāsitu

transitu colore inenarrabili & in unum redeunte concentum grata suauitate.

¶ De Hematite.

¶ Hematites sanguineo rubore & propterea Hematites uocatus, in Æthiopia præcipuus nascitur, & in Arabia & Africa, huic nõ sine mendacijs magi fata humana attribuunt, ut scilicet a rege aliquid petituris adesse, litibus iudicijsq; eam interponunt. In prelijs etiam salutarẽ esse pronunciat, quasi non fatis sit eum oculorum, & iocinorum medicinis decorasse. De Corallio.

¶ Corallium que Gorgonia appellatur quoniam extractum aquis lapidescit, gignitur in mari rubro & in Persico, laudatissimum in Gallico sinu circa Orchades insulas, & in Siculo circa Drepanum Et ante Neapolim, & ante Corniculum, etiam hac tempestate. Forma eius fruticis est color uiridis bacce eius candidę quantisper sub aquis et molles sunt ac tactu prope carnulentę. Exempte confestim durantur, & erubescunt, sicut corna fatiua. Aiunt tactu dum uiuit prorsus lapidescere, propter quod euellit retibus ac ferramento precindit. Pro Ammuleto, i. pro ammoliendis fascinoib; infantia; alligatur, Dioscorides etiam salutarem

salutarem domib⁹, q̄ eas nec maleficis, nec
umbris malis, uexari finit, a somnijs item
inanibus præseruare. Metrodorus affirmat
q̄ maria emolliat, fulminibusq̄, et Typho
nitibus resistat. Stomachi doloribus ge
latū aut in puluerem contusum epotumq̄ con
ferre scribitur. De Hephestite.

Metrodo:

Est & gemma Hephestites dicta, speculī na
turam imitans in reddendis imaginibus
quamq̄ rutilis. Experimentum est si seruē
tem aquam refrigeret, aut si in sole materia
arida addita accendat. Magi asserunt por
tantibus ipsum audaciam augere, grandis
nesq̄ & locustas a fructib⁹ arcere. Est Chry
solampis noctu ignei coloris, licet die pal
lescat. E Crocallis que cerasum represen
tat. Est & Panthaurus ignei fulgoris gēma
in India reperta omnes in se lapidū uirtutes
continens, ut aurum metallorum.

Chrysofa

Crocallis

De Chrysolito & alijs.

¶ Prosequamur & hic gemmas lutei co
loris q̄ rutilo dilutior est q̄lis est color auri,
Ei⁹ coloris est chrysolitus. aureo enim colo
re translucet, has mittit æthiopia, sed his In
dicæ præferuntur & Braçtianæ si uariæ
non sunt, deterrimæ uero Arabicæ, quos
niam turbidæ sunt, & uarię, & fulgoris in

C 4   terpellati

interpellati núbilo maculaꝝ, etiã quæ cõtin-
gunt limpidum ueluti scobæ sua referte.
Optimi sunt q̄ in collatiõe aurum albitare
quadã argenti facie cogunt. Funda hñ in-
cluduntur cõteris subñcitur aurichalcum
Inuenitur hec gemma & in Germania in
iugis misniacis, & locis sibi uicinis, sed faci-
le frangibiles, iplendore tamen ad cãdorem
declinãtes, hunc uulgo Cetrinum uocant
Vanum est credere ipsum aduersum nos-
cturnos timores ualere, si seta asini in bra-
chio sinistro ligatus, demoniaq; abigere. Iã
exptes gemmaꝝ aliquos Chrysoelectros
appellãt, q̄ in colorem Electri declinant.
Iucundiores matutino aspectu. Est ex his
Leucochrysis nuncupata interueniẽte cãdi-
da uena. Sunt & in eõ genere Capniæ, sunt
et uitreis similes, ueluti croco fulgentes, sed
uitreæ discerni non possunt, tactus uero de-
præhendunt, tepidior in uitreis. Sunt in eo
genere Melochrysi ueluti per aug; sincero
melle tràslucente, has India mittit, quãq; ad
iniuriã fragiles, Bochus autor est in Hispa-
nia Chrysoliton duodecim pondo a se uis-
sam Hormesion inter gratissimas aspicitur
ex igneo colore radians, auro portante ses-
cum in extremitatibus candidam lucem.
Chryfotopsis gemma est quam lux cælar
prodit

Bochus

prodit obscurum. Hęc enim est in illo diuer-
fitas ut nocte igneus sit, die pallidus. *Ætites*
fuluus est, et tereti posticōe alterum lapidem *Ætites.*
intrinsecus cōhibens, cuius crepitu sonor⁹
est. quum mōuetur quamq̃ tinnitum illum
non internum scrupulum, sed spiritum esse
hunc *Ætitem* Zoroastres omnibus p̃ferre
maximamq̃ illi tribuit potestatem. Inueni-
t̃ aut̃ in nidis aquilę aut in litoribus oceani.

De Elect̃ro Linturio & alijs.

¶ Est Succini genus quod Elect̃rum uo-
cant gręci, in insulis septentrionalis oceani
genitum, et ad litus uī tempestatum adactū
Id olim glessū gentiliter Germani uocas-
bant. Inde glessaria dicta hec portio fuit.
Romanę militię Austraita & Sudinia a
barbaris, quāq̃ & in locis alijs inueniatur,
abundantius tamen in ea ipsa. Nascit̃ autē
defluente medulla ex pinei generis arbori-
bus, ceu gummi e Cerasis, densatur rigore
maris. Succum arboris esse de significatio-
ne nominis capessimus. Pinum uero unde
sit genitum, ipsius succi odor indicabit. Fal-
sum est, q̃ padanę syluę hanc speciem laz-
pidis fleuisse existimantur. Sed germani in
Illiricum eam intulerunt, quomodo per
pannonica commertia usque ad padanos
homines fore delata, q̃ ibi primum uisa,

C § etiam

etiam nata credita est. In munere Neronis principis omnis apparatus sine succino inornatus fuit. Nec difficulter cum Rex Germaniæ per idem tempus tredecim milia librarum dono ei miserit. Sunt eius genera quæ plurima, quæ pro facie nomen habent. Candida quæ odore præstant, fulua & translucientia. Cæreæ & quæ falerna, utrunquæ a similitudine, aut uini, aut mellis, Infantibus quoque pro Amuleto alligantur. Contraque lymphationes cuiuscunque ætati, quod fuluū est ab aliquibus Chrysoelectrum uocatur id si collo alligatur mederi febribus dicitur. Transpadanæ mulieres ipsum circa colla gestauere. Valet contra fauitem uitia uario genere aquarum, iuxta illos infestante guttura, ac uicinas carnes, Calistratus prædit ipsum tritum cum melle rosaceo, aurium uitium. & si cum attico melle oculorum obscuritatibus mederi. Stomachi etiam uitium uel per se, uel cum mastice farina eius epota. Attritu digitorum caloris uis accepta attrahit in se paleas, & folia arida, ut Magnes ferrum, notissimum id cuiusque, Craterites iter Chrysolitum & Electrum colore habet præduræ nature. Chelonitides est testudini similis, ex quibus ad tēpestates sedandas multa uaticinant et quæ ex his aureis guttis sit, cum Sorabeo deiecta in aqua

Calistrat

Craterit.

Chelonit.

11
aqua seruentem, a tēpestatibus tueri. Chri-
sophis aurum uidetur esse, Lyncurium gē-
ma Eleātri colore iuenio, qui ex urina Lyn-
cis in duriciem calculi con. Istud etiam ani-
mal per sentiscere, hoc documento, pbatur
q̄ egestum liquorem illico harenarum cu-
mulis quantum ualet contegit inuidia. s.
ne talis egeries transeat in nostrum usum,
medetur regio morbo. Thecolitos nucleo
oliuē similis sperniē, quō uidetur sed reme-
dijs pollens, uincit aliorum pulchritudinē,
Solutus quippe et haustus, pulsus calculis,
renum dolores, ac uesticæ leuat.

Theocol.

De Opalo.

Obiter & Opali natura dicenda est cui
superius Carbunculi ignem tenuiorē
Amethysti purpureum fulgorem, & Sma-
ragdi gratissimam uiriditatem inesse dixi-
mus. & cuncta pariter incredibili mixtura
lucentia, cui sulphuris ardentem flammam
æquauere. Cōpositores gemmarum ei pre-
ciosissimam gloriam, & maximam difficul-
tatem dedere. Magnitudo eius nucis auella-
næ. Est insignior fact̄ historia Nonij & M.
Anthonij tiumuiri antea relata. Vitia Op-
pali sunt, si color in florem herbæ que uo-
catur Heliotropium exeat. aut ChrySTALLū
aut grandinē. Si sal interueniat aut scas
britia.

Opalus

scabritia, aut cuncta oculis occurrentia, nihil
loſq; magis India ſimilitudine indiſcreta
uitro adulterat. Experimentum in ſole tan-
tum eſt, falſis enim cōtra radios libratis di-
gito a pollice, unus atq; idem tranſlucet co-
lor in ſe conſumptus, fulgor ueri ſubinde
uariat, & plus huc illucq; ſpargit, & fulgor
lucis in digitos funditur, Appropinquant
huic gemma alia quam Pederota nomināt
et priuatum genus faciunt cum ſumma co-
loris, ex aere & purpura conſtat, uiriditas
Smaragdi deeſt, niter, ſed mollius. Opal⁹
raroq; nō ſcaber, melior ille, cuius color co-
lore uini ſuſcatur, quoniam qui diluitur a
qua. Tradit̄ naſci in, Ægipto & in Arabia,
et uiliſſimi in Pōto. Item in Gallatia, & Cy-
pro ac Tharſo, Amorē cōciliare creditus ē.

¶ De gemmis ceruleis & nigris.

¶ Reperiuntur & gemmæ cæruleæ, hoc
eſt, quæ cœlum colore imitantur, ceu Sas-
phirus, Cyaneuſq;, quamuis & nomine
talī colos ſignificet̄ ut Plinius inquit. Eſt
autem Cyane⁹ ex laſpidis genere cæruleo
colore. laſpis enim ut dictum eſt cærulea cir-
ca Thermodoontem amnem reperitur.
Optima ē Schytica, deinde Cypria, poſtre-
mo Ægyptia. Theophrastus hanc gemmā
in marem & ſceminam diſtinguit. dicens
eam

eam quę mas est, a Saphiri colore multum
non distare. Hec est gemma, quam officinę
hodie Turciā uel Thoricum uocāt. Neo-
terici aiunt ipsam ea uī pollere, ut hominē
in lapsibus ne membra laxentur, frangan-
turue conseruare. Alijs nō inepte uisum est
hoc nomen ante Smaragdo cœco minis-
meq; translucido accomodatum fuisse, uti
constat ex superioribus, qui in argentarijs
metallis regionis atticę in loco qui Thori-
cus dicitur, repertus est, Indeque ipsum & ad
hanc gemmam pinguius cœruleo colore
tumescentem tractum, ut & ipsa Thoricus
nominari cœpta sit, Quū Plinio teste Smar-
ragdi sint, qui aliquid e Saphiro cœruleoque
habeant, discutiant legentes.

De Saphiro.

¶ Saphirus eiusdem coloris gemma tras-
lucida, cui aliquando aureus puluis inesse
uidetur, hoc est, ipsum punctis aureis collu-
cere, raroque cum purpura, & in mares sunt,
ad eosque Cyaneus appropinquat ex sententia
Theophrasti. Adulterantur autē maxime
tinctura, idque in gloriam regis Ægypti ad-
scribitur, qui primus eum tinxit. Qui cans-
didi sunt Saphiri, colorem Adamantis re-
ferunt. Sunt autem ut Plinius inquit inuti-
les sculpturę, interuenientibus ChrySTALLIS
centris,

cætris optime apud Medos reperiuntur nuscq̃
perlucide. Quæ si de Saphiro a Plinio di
cta intelligantur, nequaquã probanda sunt
quum Saphirus & sculpirur & perluceat.
Sunt ergo de Cyaneo hæc uerba Plinij ac
cipienda, Qui in colore uti dictum est ad Sa
phirum accedit. Promiscue enim Plinius
agit de Cyaneo & Saphiro, quæ Solin⁹ de
Hyacintho retulit Saphiro accomodata sũt
ipsum esse colore cæruleo, qui aliquando
uioleaceo diluitur, aliquando nubilo obdu
citur, quandoq̃ in aquaticum eliquescit.
Preciosus uero qui inculpabili nitore inue
nitur. Optimus enim in illo tenor est, si nec
densiori fuce sit obtusior, nec propensa p̃
spicuitate deiectionior, sed ex utroq̃ tempera
mento lucis & purpuræ moderatum, sua
uiter florem trahit. Quis negat hæc singu
la inesse Saphiro. Et subdit, hic est qui sentit
auras, cũ cælo facit mutationem, nec æqua
liter rutilat, quum aut nubilosus est, aut sere
nus dies, Præterea ipse in os missus magis
friget. Medici autem ipsum uim fugandi An
tracem pestilentem habere, quod experien
tia plurima comprobatum cognouimus.
Dioscori. Epiphoras oculorũ sanari dicit.
Inuidiæq̃ resistere si in eo Scarabe⁹ insculp⁹
sit. De Calaide & Ceraunia.

Est

Est & gemma Saphirum imitata dicta Ca-
lais candidior, eo & littoroso, mari similis.
Est et Cæraunia cærulei splendoris, in Car-
mania nascens, Est & candida, de qua inter
candidas dictum est. Sunt autem omnes
cristallina perspicuitate Solinus inquit. Cæ-
rauniorum genera porro diuersa sunt. Car-
manicum candidum est, splendet cæruleo, si
sub diuo habes colorem syderum rapit So-
racus fecit alia duo genera. Cærauniæ nigras
rubentesq; similesq; eas esse securibus. Pol-
let & Lusitanum litus gemma Cæraunia,
cuius color Zepiropo est, qualitas igni pro-
batur, quæ si perferant, aduersus uim fulgur-
rum creditur opitulari. Plinius ait, per illas
quæ nigrae sunt, & rotundæ, urbes expu-
gnari & classes, easq; uocari Betulos, quæ ue-
ro longæ sunt cæraunias, facit & aliam rarã
admodum, & Parithorum magis quesitam
quoniam non alibi inueniatur, q̄ in loco
fulmine ic̄to, sicut & Ambria, quam aliqui
Notiam uocant, & Bronia, quam similiter
cadere cum imbribus, & fulguribus dicit,
eundemq; effectum habere, quem Brontia
que cum tonitruis cadit, & fulmina ic̄ta re-
stinguit, si credimus calamitatem uocant a
calamo, feruntq; plures calaitas simul iun-
ctas esse Cadmites eadē est quā Ostraciē
uocant

uocant, nisi q̄ hanc cæruleæ bullæ interdū
cingunt. De Moris gemmis.

¶ Gagates lapis plurimus optimusq; in
Britannia flumine amnis Gagatis reiectus
Est autem niger, planus, leuis, et nullius fere
ponderis, ardens, igni admotus, ex eo scrip-
ta fictilia nō delentur. Serpentes fugat, uir-
ginitatem depræhendere dicitur. Aqua ar-
det, oleo restinguitur, attritu calefactus deti-
net paleas, æque ut Succinum, Galactites
in ripa Acheoi amnis Græciæ inuenitur as-
ter, sed candidum succum reddere dicitur, si
teratur, & lactis saporem, fœminis nutrien-
tibus alligatus fœcundat ubera, subnexus
paruulis, largiulculos haustus saluarum fa-
cit. Intra os receptus liquefcit. Eandem me-
moriā adimerē dicūt. Inuenitur & in Ni-

Galactites

Ananchi.

Orca.

μορίον

Apistos

lo. Ananchitis qua necromantici dicunt es
uocari imagines deorū, Synochitide imagi-
nes inferiorum teneri, utraq; nigræ, Orca
barbari nominis e nigro fuluoq; & candi-
do placet. Inter gemmas nigras Morion In-
dica numeratur que nigerrimo colore trās-
lucet, in qua miscetur, & Carbūculi colos,
Apistos nigra est, & ponderosa, distinguen-
tibus eam rubentibus uenis, quæ igni exca-
lesacta septenis diebus calorem tenet, putāt
prodelle eā contra frigora, Belus est quasi
oculū

oculi pupilla nigra e medio auri lucēte cō-
 dore circūcinctā. Hec propter suā speciem
 sacratissimo Assyriorum deo dicatur. Sed
 est alia quam Belum uocant in Arbelis na-
 scens nucis iuglandis magnitudine, specie
 uitrea. Chalcophonos nigra est & illisa **Chalcop:**
 ris tinnitum reddit, tragœdis, ut suadēt ma-
 gi, gestanda. Chelidoniæ duorum generū
 sunt hirundinū colore, & aliæ partim puræ
 puræ nigris interpellantibus maculis. Dy-
 onysias nigra est, mixta rubentib⁹ maculis **Dyonisi:**
 que trita ex aqua uini saporem facit, & es-
 brietati resistere putatur. Encardia cognos-
 minatur & Dardisce gēma una in qua ni-
 gra effigies cordis eminet. Altera eodē no-
 mine uiridis coloris speciem representans.
 Tertia nigrū cor ostendit, reliqua sui parte
 candida. Medea ab inuentrice dicta. Habet **Medea**
 in nigro uenas aurei coloris, sudorem red-
 dit croci, saporem autem uini. In Agyptis
 la per album sarda nigraq; uena transit, uul-
 gus in nigra radice cæruleam facit, Leucos
 phthalmos quattuor est colorum, ex rutilo **Leucoph:**
 & sanguineo, in medio nigrum cādido cin-
 gitur. Cyamea fabaria semina nigra est, sed
 fracta fabæ similitudinem facit.

De Gemmis ad Eclypam.

¶ Gemmas ad Eclypam eruditi dixere quæ

D ad

ad imagines in eis sculpendas apte sunt. Harum quantum multum numero sunt, Peantides tamen que & Gemmohuidas nuncupatur quo nomine prægnantes ac plenæ lignificatur, sese principem effert, quod usu uulgatior est, dicitur mederi parturientibus, & etiam parere, tales inueniuntur in Macedonia, iuxta monumentum Tiresiæ, Speciesque est eis aquæ glaciata, de eis etiam sunt Meselemele, nigra uena quemlibet colorem secante per medium. Nasomonites sanguinea nigris uenis. Nebrides libero patri sacra, nomen traxit a Nebridum similitudine. In sculpendarum gemmarum arte, Pyrgoteles princeps fuisse scribitur, ex quo se uetuit Alexander ab alio sculpi, facilius etiam quæ uoluerimus, gemmis insculpi terebra feruifaceta.

Vnde gemmis nomina indita sunt.

Nomina gemmis indita sunt, uel a membris animalium, ut Hepatites a iocinore. Vriophthalmos tres hominis oculos simul exprimens. Vel ab animalibus, ut carcinias, qui canceri marini colorem imitatur. Echites que uiperæ. Scorptites que Scorpionis aut colorem, aut effigiem exprimit. Aeglophthalmos que caprino oculo similis. Et a grauis collo Geranites. Heracitis accipitris colorem referens. Aëtios a colore aquilæ candenti &

Nasomo.

Nebrides

cendentis caudæ, Mirmetites innatam for-
micæ effigiem habet, Lycopthalmos a lycop-
porum oculis, quattuor enim colorum est
rutilo & sanguineo, in medio nigrum præ-
cingit. Thaos pauoni est similis. Arenæ sive
militudo est in Hammocriso ubi auræ has
renæ mixtū uidetur. Calazias grandinum
& colorē & figuram habet adamātini dur-
ritici. Narrāt etiam in ignem missam rema-
nere suum frigus. Enais rotūditatis absolu-
tæ in cādore est lenis, sed ad motum fluctu-
at intas in ea ueluti in ouis liquor. Sūt que-
dam a leonis pelle nominatę ut Leontios.
Pardalios Color aureus appellauit crisolito
crisoprassum glaceus. Melleus melichrota.
Crotiasa croco. Rodites a rosa. Melites ma-
li colorem. Calcites æris Cicitis fici referūt
Sunt & apud Barbaros sua nomina gem-
mis nondū latinitate donata. Nec id præte-
reūdum est incresecētibus uarie in gemmis
maculis atq; uerrucis lineær; quæ multipli-
ci ductu & colore gemmam afficiunt, sepe
numero in ea materia nomina uariare.

Que ad obseruantia gemmarū ptinent.

¶ In omnibus gemmis obseruatur in pri-
mis figura. In quibus oblonga maxime præ-
tur. Deinde quæ uocatur lenticula. Postea
clipeicos & rotunda. Angulosis minima

D 2 gratia

gratia est, Cauæ aut extuberantes uiliores
habentur æqualibus. Sed quæ ratione uer-
ras a falsis deprehendere possumus magna
difficultas est Quom inuentum sit ex ueris
gemmis in alterius generis falsas traducere
qua fraude nulla est lucrosior. Sed ut aduer-
sus fraudem ea parte mortalium luxuriam
muniamus, præter illa quæ in principalibus
quibusque generibus priuatim diximus, hæc
pro corrolario adiecimus. Translucentes
maturino probari, aut si necesse est in quar-
tam horam, postea nequaquam. Pondere etiã
probantur, nam si grauiores sentiuntur rei-
tiendæ, post hoc corpore, fictitijs enim pus-
tulæ in profundo apparent, scabritia in cu-
te, in capillamento fulgoris incõstantia, pri-
usque ad oculos perueniãt, nitor desinit. Mã-
gones gemmarum efficacissimo experimẽ-
to deprehendunt fraudem, si decussa frag-
menta paulum in lamina ferrea teratur, res-
cusant & limæ probationem, quam fictitiæ
admittunt, quæ etiam fragmentis obsidio-
ne sacrificari posse, ueras non posse. In hoc
tamen diuersitas est, quæ alijs scalpi ferro non
possunt, alijs nõ nisi retuso. Verum omnes
Adamantem perferunt magisque feruore ca-
lidum.

In uniuersum de gemmis.

Theophrasti

77
Theophrasti de gemmis sententia est. Gē
masterrea siccaq; materia constare, que dū
pro defluxum aut distillationem secernitur
& pro loci temperatura, siue p̄ calorem, ut
in murrinis, siue per frigus, ut in Crytallis
condensatur, & ceu quæq; plan. ores splen
did. oresq; sunt sic puriorem purgatioreq;
materiam in se demonstrāt. Inde fit, ut quæ
dam quum minus puram materiam nactę
sunt, uitijs obnoxiaę fiunt, ea in translucēti
bus capillamentum sal. plumbago uocantur,
in non translucētib; si in aliqua par
te sui transparentes sint. Gemmas minime
cōflatile Aristoteles docuit, tāq; eis minus
humoris q̄ metallis ilit, quę per oīa genera Aristotel
constant in ipsis tamē sexū reperiri omniū
cōsensus est. Fœmina semper hebetior splē
dore, & inferior uirtute est. Insuper & ad re
media occultaq; ui & cęca origine pollere
nemo sanę mētis negauit. Ad superstiosa
tamē et anilia, magicaq; uanitates efficaces
haud facile cōcesseri. Nā id fateri ceu ridi
culū, ita neclane religiosū eēt. Quis em̄ nō
rideret in Gagate castitatē. In Sarda lęticia i
Topazio securitatē, si sinistro brachio adli
gatus fuerit, in Hyacintho maris trāquillita
tē, si in ea Neptunus scalpat. In magnete ux
oris impudicitia deprehēdi si puluillo sub
iciat. & illa nō quiescat. q̄ si aliqua id gen^o

a me relata sunt ut plane noscant quæ de illis priorum opinio fuit in mediū tuli, non quo assererem diligenter monitum uelim.

¶ De Anulorum usu.

¶ Quū gemmarū usus ut plurimū in Anulis existat, quos præci unguis, græci Symbolū dicere, operepretiū duxi hic obiter de anulis quocūque iudicare. Anulos Troianis temporibus non fuisse in usu ex Homero notat Velleius qui prius anulū induit digitis ignoratur. Nam de Prometheo omnia fabulosa arbitror, quandoque illi ferreū Anulū dederit antiquitas, uinculūque, id non gestamē intelligitur. Quis enim non fabulosiorē putaret Mida anulū, quo circumactio, habentē nemo cerneret. Apud romanos longo tempore nefenatū quidē aureos habuisse. Plinius autor est. Siquidē his tantū qui legati ad exterarū gentes ituri essent, anuli publice dabantur neque alijs uti licuit, quibus qui ex ea causa publice accepissent. Triūphantibus quāque coronam ex auro Ethruscam habebat, anulus tamē in digito ferreus erat, hī quoque qui ob legationem acceperant, aureo in publico utebantur, in domo ferreis. Mittebatur etiam sponsæ anulus ferreus, isque sine gemma. Quisquis autem primus anuli aurei usum introduxit incertum est, aliquandiu tamen

tamen promiscui usus fuisse indicat. Can-
 nensis clades secundo punico bello. Aliter
 enim non potuissent trimodia illa anuloꝝ
 Carthaginem ab Hannibale mitti. Tandē
 anulus equeſtrem ordinem a plebe diuifit
 ut ſemel celebres eſſe cęperant, ſicut tunica
 hoc eſt laticlauus, uel purpura, ab anulis id
 eſt equeſtri ordine ſenatum, ita medium or-
 dinem tertiumq; plebi & patribus anulus
 inferui, quem ordinem Cicero in conſula-
 tu ſuo ſtabiliuit, hinc uſu uenit, ut q̄ hodie
 ad dignitates tolluntur, anulis exornentur
 ceu per eum a plebe ſecernantur. Mos fuit
 hunc gerere in digito ſiniſtrę manus, q̄ mi-
 nimo proximus eſt, dicunt id Ægyptios in-
 ueniſſe. q̄ uena a corde in eum continuata
 ſit digitorum. Atteius Capito ideo exiſtima-
 uit, quia manus illa & digiti ſunt min⁹ of-
 ficioſi. Gallię, Britannięq; in medio digito
 dicuntur anulo uſq; qui poſtea ſolus excipi-
 ebatur. Et ob id infamis dictus eſt. Sunt qui
 dicunt anulum propterea ſignandum digiti-
 tis inductū ut cōdat tanq; res rara et ad iniu-
 rię uſus indigna. Germani ueteres anu-
 lo ſerreo colla circundabāt, quę
 nō niſi hoſte cęſo rela-
 xabant.

τ   é   λ   ☉.

D 4

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines.

CAII PLINII

SECUNDI NATURALIS HISTORIÆ DE gemmis.

De Origine gemmarum.

T nihil instituto operi desit,
gemmę supersunt, & in arcū
coacta rerū naturę maiestas,
a multis nulla sui parte mira-
bilior. Tantum tribuunt uas-

rietati coloribus materię decori. Violari
etiam signis gēmas nefas ducētes. Aliquas
uero extra pęcía ulla taxationemq; huma-
narum opum arbitranes, ut plerisq; ad sū-
mam absolutam rerum naturę contempla-
tionem satis sit, una aliqua gemma. Que
fuerit origo gemmarum, & quibus inijs
in tantum hec ammiratio exarserit, dixi-
mus quodam tenus in mentione auri an-
nulorumq;. Fabule primordiū a rupe Cau-
casea tradunt. Promethei uiculorum inters-
pretatiōe fatali. Primumq; saxi fragmentū
inclusum ferro ac digito circumdatum, hoc
fuisse annulum, & hoc gemmam.

D § Degēma

¶ De gemma Polycratis tyranni, &
Pyrrhi regis, & q̄ sculptores op̄
timi, et nobilitates artificū,
& q̄ primus dactyloꝝ
thecam Romæ
habuit.

¶ His inijs cœpit auctoritas in tantum
amorem elata ut Polycrati Seuero Samio
insularū ac littorū Tyranno, foelicitatis suæ
quam nimium fatebatur esse ipse, satis piamentū
in unius gemmæ uoluntario dāno uideret, si
cum fortunæ uolubilitate paria faceret. Pla
neq; ab inuidia eius abunde se redimi pos
saret, si hoc unum doluisset. Assiduo ergo
gaudio lassus, prouectus nauigio in altum,
annulum merisit. At illum piscis eximia ma
gnitudine reginatus escæ uice raptū, ut fa
ceret ostentum, in culinam domini rursus
fortunæ insidiantis manu reddidit. Sardo
nicem eam gemmam fuisse constat, ostenduntq;
Romę (si credimus) in Cōcordiæ des
lubro cornu aureo Augustæ dono inclus
sam, & nouissimum prope locum tot præ
latis optinentem. Post hūc annulum regia
fama est gemmæ Pyrrhi illius qui aduersus
Romanos bellum gessit. Namq; habuisse
traditur Achaten, in qua nouem musæ &
Apollo citharam tenens spectaretur, non
arte

arte, sed sponte naturæ ita discurrentibus maculis, ut musis quoque singulis sua redderentur insignia. Nec deinde alia que traditur magnopere gemmarum claritas extat apud auctores, præterquam Ismeniam Choraulem **Ismenia** multis fulgentibusque uti solitum comitante fabula, uanitatē eius indicato in Cypro sex aureis denarijs smaragdo in qua fuerat sculpta Amymone iussisse enumerari Et cum duo relati essent, iminuto præcio, male me Hercules curatum dixisse, Multum enim detractum erat gemmæ dignitati. Hic uidei instituisse, ut omnes musicę artis hac quoque ostentatione censerentur, ueluti Dionysio **Dionysio** dorus æqualis eius & æmulus, ut sibi quoque par uideretur. Tertius qui eodem tempore fuit inter musicos Nicomachus multas gemmas habuisse traditur, sed nulla peritiam electas, sed sorde quadam **Nicomach.** His exemplis in initio uoluminis oblatis aduersus istos qui sibi hanc ostentationem arrogant, ut palam sit eos tibicinum gloria tumere. Hoc in Polykratis gemma, que demonstratur, illibata intactaque ab Ismenia ætate post multos annos apparet scalpi etiam smaragdos solitos. Confirmat hanc eadem opinionem edictum Alexandri magni, quod uetuit in gemma se ab

se ab alio scalpi q̄ a Pyrgotele nō dubie cla-
rissimo artis eius. Post eum Appollonides
& Croniū in gloria fuere. Quiq; diui Au-
gusti imaginem similem expressit, qua pos-
tea principes signant. Sylla dictator uadis-
tione lugurthę semper signauit. Est et apud
auctores & inter Caienlẽ illum cuius pa-
trem Scipio Æmylianus ex prouocatione
interfecerat, pugnae eius effigie signasse uul-
gato Stillonis Præconini sale. Quidam
fuisse aucturum eum si Scipio a patre eius
interemptus esset. Diuus Augustus inter
initia sphinge signauit. Duas autem in ma-
tris annulis iam indiscretę similitudinis in-
uenerat. Altera per bella ciuilia, absente eo
amici signauere epistolas & edicta. Que ra-
tio temporum nomine eius reddi postula-
bat, non in faceto lepore accipientium eni-
gmata afferre eam sphingem. Quin etiam
Mœcenatis rana per collationem pecuniar-
um in magno terrore erat. Augustus pos-
tea ad deuitanda conuitia sphingis Alexan-
dri magni imagine signauit. Gemmas plu-
res, quod peregrino appellant nomine da-
ctylotheam, primus omnium habuit Ro-
mæ priuignus Syllæ Scarus. Diuq; nulla
alia fuit, donec Pompeius magnus eã, que
Mythridatis regis fuerat, inter dona in cas-
pitolio

capitolio dicaret, ut. M. Varro, alijsq; eiusdē
ætatis auctores confirmant, multum præ
latam Scauri. Hoc exemplo Cæsar dictas
tor sex daçylothecas in æde Veneris geni
tricis consecrauit. Marcellus octauia geni
in palatina Apollinis æde unā. Victoria ta
men illa Pompeij primum ad margaritas
gemmasq; mores inclinauit. Sicut. L. Scio
pionis & Cn. Manlij ad cælatum argenti
& uestes attalicas, & triclinia ærata. Sicut.
L. Mummi ad corinthia & tabulas pictas.

¶ De gemmis translatis in triumpho
Pompeij, & natura crystalli &
medicinis, & luxuria circa
eā, & quando primū
inuenta myrri
na, et luxu
ria circa ea & natura myrrhinos
rum, quæ mentiti sunt au
ctores de succino.

¶ Id uti plani9 noscat, uerba ex ipsis Pōpeij
triūphorū actis subiiciā. Ergo tertio triūph.
quem de pyratis, Asia, Ponto, gentibusq;
& regibus in septimo operis huius uolumi
ne indicatis: M. Pisone. M. Messala const.
pridie calendas octobris, die natalis sui egit
transiit

trātulit alueum cum telleris, lusorium e gē
mis duabus latum, pedes tres, longum, pes
des quattuor. Et ne qs de ea re dubitet nul
la gemmarum magnitudine hodie prope
ad hanc amplitudinem accedente. In quo
fuit luna aurea, pondo. 30. Lectos triclinia
res tres. Vasa ex auro & gemmis abacorū
nouem Signa aurea tria. Mineruæ, Martis,
et Apollinis, coronas ex margaritis. 30. tres
Montem aureum quadratum cum ceruis
& leonibus & pomis omnis generis circū
data uite aurea. Musæum ex margaritis, in
cui⁹ fastigio hōrologium erat. Imago Cn.
Pōpeij e margaritis, illa regio honore gra
ta. illius probi oris uenerandiq; per cūctas
gentes, illa inquam ex margaritis, seueritas
te uicta, & ueriores luxuria q̄ triumpho.
Quod profecto inter illos uiros durasset co
gnomen Magni, si prima uictoria sic trium
phasset de margaritis Magne, tam prodiga
re & sceminis reperta, quam habere geres
re q; fas nō sit. Hinc sic fieri tuos uultus? sic
te præciosum uideri? Nonne illa similior
tui est imago, quam Pyrenei iugis iposuis
sti? Graue profecto, scedumq; probrū erat,
ni uer⁹ sit eū deorū ostentū credi oportere.
Clareq; intelligi posset, iā tum illud caput
orientis

orientis opibus sine reliquo corpore ostentatum. Cætera triumphi eiusdem quærentissime subiiciam Reipu. datum mille talentum. Legatis & quæstoribus, qui oras maris defendissent sestertia bina millia. Cõmilitibus singulis quinquaginta. Tolerabiliorem tamen fecit causam Caij principis, qui super omnia muliebria foculos induebat e margaritis. Et Neronis principis qui sceptrum personis histrionum, & cubicula uiatoria, uniuersis consternebat. Quinimmo etiam uis uidetur perdidisse corripendi gemmata potoria, & uarie supellectilis genera annulos transeuntes. Quæ enim non luxuria innocentior existimari possit. Eadem uictoria primum in urbem murrhina inuexit. Primusque Pompeius sex pocula ex eo triumpho capitolino Ioui dicauit. Quæ protinus ad hominum usum transiere, ab acis etiam, escariisque uasis inde expetitis. Excreuitque in dies eius rei luxus. Murrhino 80. sestertis empto capaci plane ad sestertios tres. Calice, potauit ex eo ante hos annos consularis ob amorem abraso eius margine, ut tamen iniuria illa precium auergeret. Neque est hodie murrhini altius præstantior indicatura. Idem in reliquis generis eius quantum uorauerit licet æstimare

licet æstimare ex multitudine, que tãta fuit, ut auferente liberis eius Nerone Domitio theatrum peculiare trans tyberim oris exposita occuparent. Quod a populo impleri canente se. Et dum poppeianis præludit, etiam Neroni fatis erat, qui uidit tunc annumerari unius scyphi fracta membra, que in dolorem credo sæculi inuidiãq; fortunæ tanq̃ Alexandri magni corpus in conditorio seruari, ut ostentarentur, placebat. T. Petronius consularis moriturus inuidia Neronis principis, ut mensam eius exhæredaret trullam murrhinã. 300, sestertijs emptam fregit. Sed Nero ut par erat principem uicit omnes. 400. sestertijs capedinem unã parando Memoranda res tantĩ imperatoris rem patremq; patriæ bibisse. Oriens murrhina mittit. Inueniuntur enim ibi in pluribus locis nec insignibus, maxime parthici regni. Præcipue tamẽ in Carmania. Humorem putant sub terra calore densari. Amplitudine nusq̃ paruos excedunt abacos. Crassitudine rara quanta dictum est uasi porosio. Splendor ijs sine uiribus, nitoreq; uerius q̃ splendor. Sed in præcio uarietas colorũ, subinde circumagentibus se maculis in purpuram candoremq; & tertium ex utroque ignescẽte ueluti p̃ transitũ coloris purpura rubeicẽte

rubefcente, aut lacte candefcente. Sunt qui maxime in ijs laudēt extremitates, & quosdam colorum repercussus, quales in cælesti arcu spectantur. His maculę pingues placent. Translucere quicquid aut pallere vitium est. Item sales verrucę non eminentes, sed ut in corpore etiam plerumque sessiles. Aliqua & in odore commendatio est. Contra hanc causa crystallum facit, gelu uehementiore concreto. Nec aliubi certe reperitur, quod ubi maxime hybernę niues rigent, glaciemque esse certum est, unde & nomen greci dederunt. Oriens & hanc mittit. Sed indicę nulla præfertur. Nascitur & in Asia, uillissima circa Alabandam & Hortosiam finitimisque montibus, item in Cypro. Sed laudata in Europę alpium iugis. Iuba auctor est, & in quadam insula rubri maris ante Arabiam sita nasci que Neron uocetur. Et in ea que iuxta gemmam Topazion ferat. Cubitalemque effossam a Pythagore Ptolomei regis præfecto. Cornelius Bocchus & in Lusitania nasci per quam mirandi poderis immensis iugis deprehensis ad liberamentum aque puteis. Mirum & quod Xenocrates tradit Ephesio aratro in alia et Cypro excitari. Non enim inueniri in terreno, nec nisi inter cautes. creditum fuerat. Similius uerum est

E quod

quod idem Xenocrates tradit torrentib⁹
sæpe deportari. Sudines uero negat nisi
ad meridiem spectantibus locis nasci Quod
certum est, non enim reperitur in aquosis,
quamquam in regione prægelida, uel si ad
uada usq; glaciuntur amnes, Cælesti humo
re paruaq; niue id fieri necesse est. ideo calo
ris impatiens, nisi in frigido potu abdicatur
Quare sexangulis nascatur lateribus, non
facile ratio inueniri potest, eo magis q̄ neq;
mucronibus eadem species est, & ita abso
lutus est laterum leuor, ut nulla id arte pos
sit æquari. Magnitudo amplissima adhuc
uisa nobis erat, quam in capitolio Liuia
augusta dicauerat, librarum circiter. 50. idē
Xenocrates auctor est, uas amphorale uis
sum. Et aliqui ex India crystallum sextario
rum quattuor Nos liquido affirmare pos
sum⁹ in cauitibus alpium nasci, adeo inuis
ut plerunq; fune pendentibus eam extrahant
Peritis signa & indicia nota sunt. Inestant
plurimis uitijs, scabro, ferrugine, maculosa
nube, occulta aliquando uomica, præduro
fragiliq; centro, & sale appellato. Est & ruf
fa aliquibus rubigo. Alijs capillamentum
rimæ simile. Hoc artifices litura occultant.
Quæ uero sine uitio sunt, puras esse
se malunt. Acenteta appellantes, nec spu
mei

Liua Au.

spumei coloris lymphidæq; . Postremo ues
 ro auctoritas in pondere est. Inuenio me-
 dicos quæ sunt uenda corporum non ali-
 ter utilius id fieri putare, q̄ crystallina pila
 aduersis, apposita solis radijs. Alius hic fur-
 or. [HS. centum .50. millibus trullam unã
 non ante multos annos mercata matrefa-
 milias nec diuite. Item Nero amissarum re-
 rum, nuncio accepto, duos calices crystalli-
 nos in suprema ira fregit illifos. Hec fuit
 ratio sæculum suum punientis, ne quis ali-
 us ex ijs biberet. Fragmenta sarciri nullo
 modo queunt. Mireq; ad similitudinem
 accessere uitrea, sed pdigij modo, ut suum
 præcium auxerint, crystalli non diminues-
 rint. Proximum locum in delicijs, scemina-
 rum tamen adhuc tantum succina optinēt
 eademq; omnia hæc quæ gemmæ. Aucto-
 ritatem sane maiorem aliquibus de causis
 crystallina & murrhina habent. Rigidus po-
 tus utraq; . In succinis causam ne deliciæ
 quidem adhuc excogitauerunt. Occasio est
 uanitas græcorum diligentij. Legētes mo-
 do æque perpetiantur me de ortu eorum,
 cum hoc quoq; intersit uitæ scire posteros
 quicquid illi prodidere mirandum. Phae-
 tontis fulmine ic̄ti sorores fletu mutatas in
 arbores populos, lachrymis electrū oibus

E 2   annis fūdere iu xta

iuxta Eridanum amnē, quem Padum uocamus. Et electrum appellatum, quoniam sol uocitatus sit electros, plurimi poetæ dixerunt, primiq; ut arbitror. Eschylus, Philoxenus, Nicander, Euripides, Satyrus. Quod esse falsum Italiæ testimonio patet. Diligentiores eorum electrīdas insulas in mari Adriatico esse dixerunt, ad quas dilaberetur Padus. Qua appellatione nullas unq; ibi fuisse certum est. Nec uero ullas ibi appostas esse in quas quicq; cursu padī deuehi possit. Nam q̄ Eschylus in Hyberia hoc est in Hispania Eridanum esse dixit, eundemq; appellari Rhodanū. Euripides rursus & Apolloni⁹ in Adriatico littore cōfluere Rhodanum & Padum, faciliorem ueniam facit ignorati succini, in tanta orbis ignorantia. Modestiores, sed æque falsum prodidere in extremis adriatici sinus rupibus inuis arbores stete, quæ canis ortu hoc effunderent gūmi. Theophrastus in Liguria effodi dixit. Phaetontem in Æthiopia ammonis obisse. Ob id delubrum ibi esse atq; oraculum Electrumq; gigni. Philemon fossile esse, & in Scythia erui duobus locis. Cādīdū atq; cærei coloris quod uocaretur electrum. In alio loco fuluum quod appellaretur sualsernicum. Demonstratus Lyncurion id uocat,

id uocat, et fieri ex urina lyncum bestiarum
E maribus fuluum & igneum, e feminis lās
guidius atq; candidum. Alij dixerē langus
rium. & esse in Italia bestias langurias. Ze
nothenis langas uocat easdem, & circa Pa
dum ijs uitam affirmat. Sudines arborem,
que gignat in Liguria. In eadē sententia et
Metrodorus fuit. Sotacus credidit in Britā
nia arboribus effluere, quas electrīdas uo
cauit. Pytheas gutonibus germaniē genti
accolis estuarium mentonomon nomine
oceanō spatio stadiorum sex millium. Ab
hoc diei nauigatione insulam abesse Abalū
Illo uere fluctibus aduehi, & esse cōcreti ma
ris purgamentū. Incolas pro ligno ad ignē
uti eo, proximisq; Teutonīs uendere. Huic
& Timeus credidit, sed insulam Basiliam
uocauit Philemon negauit flammam ab
electro reddi. Nicias solis radiorum succū
intelligi uoluit. Hos circa occasum credit
uehementiores in terram actos, pinguem
sudorem in ea parte oceanī relinquere, de
inde estatibus in germanorum littora eijci.

Et in Ægypto nasci simili modo, & uo
cari facal. Item in India, gratiusq; thure
esse Indis. In Syria quoq; foeminas uerti
cillos inde facere, & uocare harpaga, quia
folia & paleas, uestiumq; simbrias rapiat.

E 3 Theophrastus

Theophrastus oceano id exestuāte ad pyr-
renei promontorium eñci, Quod et Xeno-
crates credidit, qui de ijs nuperrime scripsit
Afa Rub. Viuit adhuc Afa Rubas, q̄ tradidit iuxta
Atlanticū mare esse lacum cephisida, quē
Mauri uocēt electrum. Hunc sole excalsa-
ctum e limo dare electrum fluitans. Mnes-
sias Africę locum sycionem appellatum, et
Crathin annem in oceanum effluentem e
lacu, in quo aues quas meleagridas & pe-
nelopas uocat uiuere. Ibi nasci ratione eaz-
dem qua supra dictum est de electride lacu.
Theomenes dicit, iuxta Syrtin magnā hor-
tum hesperidum esse, ex quo in stagnum ca-
dat. Colligi uero a uirginibus hesperidum
Ctesias indis flumen esse hypobarum, quo
uocabulo significetur omnia uasa ferre bo-
na, fluere a septentrione in exortum oceanum
iuxta montem siluestrem arboribus
electrum ferentibus. Arbores eas aphytaco-
ras uocari, qua appellatiōe significetur pre-
dulcis suauitas. Mithridates in germanię lit-
toribus esse insulam, uocariq; eā Oserictā
cedri genere siluosam, inde defluere in pes-
tras. Xenocrates non succinum tantum in
Italia, uerum etiā Thieum uocari, a scythis
uero sacrium, qm̄ & ibi nascatur. Alios pu-
tare i Numidia gigni. Sup̄ oēs est Sophocl-
tragicus

tragicus poeta, quod equidem miror tãra
 grauitate cothurni, & præterea uitæ fama
 alias principe loco genitus Athenis reb⁹
 gestis exercitu ducto. Hic ultra Indiam fieri
 dixit e lachrymis meleagridum auium
 meleagridum deflentium. Quod & credi
 disse eum, uel sperasse alijs persuaderi posse
 quis nõ miretur? quamue pueritiam tam
 imperitam posse reperiri, que auium ploratus
 annuos credat, lachrymas ue tã grã
 descq; , auesq; e græcia ubi Meleager periit
 ploratum ille in Indos? Quid ergo? Non
 multa æque fabulosa produnt poetæ? Sed
 hoc ea in re que quotidie inuehatur, atq;
 abundet, & hoc mendacium coarguat se
 rio quemquam dixisse, summa hominum
 contemptio est, & intoleranda mendacio
 rum impunitas.

De ortu, & medicinis, et generibus, &
 luxuria succinorũ, & lyncurio,
 & medicinæ.

¶ Certum est gigni in insulis septentrio
 nalis oceani, & a germanis appellari glessũ
 itaq; & a nostris unã insularum ob id g'es
 sariam appellatam. Germanico Cæsare ibi
 classibus rem gerente austraiam a barbaris
 dictam. Nascitur autem defluente me
 dulla pinci generis arboribus, ut gum

ut gummi in cerasis, resina pineis erumpit
humoris abundantia, densatur rigore uel
tepore aut mari, cum intumescens æstus ra-
puit ex insulis, certe in litora expellitur, ita
uolubile ut pendere uideatur, atq; confide-
re in uado. Quod arboris succum esse etiã
prisci nostri credidere, ob id succinum ap-
pellantes. Pineæ autem arboris esse indicio
est pineus in aritu odor, & q̄ accensum te-
de modo ac nidore fragret. Affertur a ger-
manis in Pannoniã, mox per prouinciã,
ἐπιπέρος Inde Veneti primũ quos græci enetos uo-
cãt, rei famã fecere. Proximi Pãnoniæ id ac-
cipiẽtes circa mare Adriaticũ. Pado uero
adnexa fabulæ uidetur causã, hodieq; trans
spadanarum agrestibus sceminis, monilis
um uice succina gestantibus maxime deco-
ris gratia. Sed & medicinæ, quando tonsil-
lis creditur resistere, & fautium uitij vario
genere aquarum iuxta illos infestante gus-
tura ac uicinas carnes. Centum fere. M. pas-
suũ abest a Carnunto littus Pãnoniæ, quo
id germaniæ inuehitur p̄cognitum nuper
Vidit enim eques romanus missus ad id
comparandum a Iuliano curante gladias-
torium munus Neronis principis. Qui
hæc commertia & littora peragrauit, tan-
ta copia inuenta, ut retia coercendis feris
podiu

podium protegentia succinis nudarentur.
 Arma uero & libitina totusq; unius diei ap-
 paratus esset e succino. Maximum pondus
 is glebe attulit. 15. librarum. Nasci & in In-
 dia certum est. Archelaus qui regnauit in Archela.

Cappadocia illinc cortice inherente tradit
 aduehi rude. poliriq; adipe suis lactetis, in-
 de coctum, & liquidum primo destillare ar-
 gumento sunt quædam intus translucen-
 tia, ut formicæ, aut culices, lacertæq; quas
 adhæsisse musteo, non est dubium, & inclu-
 sas indurescenti. Genera eius plura, Candi-
 da odoris præstantissimi. Sed nec his, nec
 cæreis præcium. Fuluis maior auctoritas,
 Ex ijs etiamnum amplior translucen-
 tibus, præterq; si nimio ardore flagrent, imagi-
 nemq; igneam inesse, non ignem placet.
 Summa laus falernis a uini colore dictis
 molli fulgore perspicuis. Sunt & in qbus
 decocti mellis lenitas placeat. Verum hoc
 quoq; notum fieri oportet quocunq; mo-
 do tingui libeat, hędorum sæuo & anchus-
 sæ radice. Quippe etiam conchylio insi-
 ciuntur. Cæterum attritu digitorum ac-
 cepta uí calor attrahunt in se paleas & so-
 lia arida, ut magnes lapis ferrum Ramen-
 ta quoque succini oleo addito flagrant di-
 lucidius diutiusq; q; lini medulla. Taxatio

E 5 in

in delitijs tāta, ut hominis quamuis parua
effigies uiuorum hominum uigentiumq;
p̄c̄ia superet, prorsus ut castigatio una nō
sit satis. In Corinthijs æs placet auro ar
gentoq; mixtum, in cælatiis ars & ingenia.
Murrhinorum & crystallinorum diximus
gratiam. Vniones q; capite circumferūtur
gemmę digitis. In omnibus deniq; alijs uis
tijs ostēratio, aut usq; placet. In succinis deli
ciar; tm̄ cōsciētia. Domitio Nero in ceteris
uix sue protētis capillos quoq; cōiugis sue
Poppæ in hoc nomen adoptauerat, quos
dām etiam carmine succinos appellando.
Et quoniam nullis uitijs desunt p̄ciosā
nomina, ex eo tertius hic quidem colos
cœpit experi a matronis. Vfus tamen suc
cinorum inuenitur aliquis in medicina, sed
non ob hoc scēminis placet. Infantibus al
ligari amuleti ratione prodest. Callistratus
& cuiuscunq; ætati contra lymphationes p̄
desse tradit. Et urinæ difficultatibus potū,
alligatumq;. Hic & differentiam nouam
attulit appellando chrysolectrum quasi co
loris aurei, & matutino grauissimi aspectus
Rapacissimum ignium, & si iuxta fuerint
celerrime ardescens. Hoc collo alligatum,
mederi febribus & morbis. Tritum cum
melle ac rosaceo aurium uitijs. Et si cum
melle

melle attico conteratur, oculorum quoque
 obscuritatibus. Stomachi etiam vitis uel
 per se farina eius sumpta, uel cum mastice
 ex aqua pota. Succina etiam gemmis que
 sunt translucide, adulterandi magnum ha-
 bent locum, maxime Amethystis, cum omni
 ut diximus colore tingatur. De Lyncurio
 proxime dici cogit auctorum pertinacia.
 Quippe etiam si non electrum id esset Lyn-
 curium tamen gemmam esse contendunt.
 Fieri autem ex urina quidem lyncis. Sed
 egestam terra protinus bestia operiente eam,
 quoniam inuideat hominum usui. Esse autem
 qualem in igneis succinis colorem, scalpique
 Nec folia tantum, aut stramenta ad se rape-
 re, sed aeris etiam ac ferri laminas, quod
 Diocles quidem & Theophrastus credidit.
 Ego falsum id totum arbitror. Nec uisam
 in æuo nostro gemmam ullam ea appella-
 tione Et quod de medicina simul proditur
 calculos uesicæ eo potio elidi, & morbo re-
 gio occurri, si ex uino bibatur, aut si por-
 tetur. Et tamen nunc gemmarum confessi
 dicemus a laudatissimis orsi. Nec uero id
 solum agemus, sed ad maiorem utilitatem
 uitæ obiter coarguetur magorum infanda uani-
 tas, quando illi uel plurima perdidere de gemmis
 medicinæ

medicinæ ex ijs species blando prodigio
transgressi.

¶ De adamantis generibus, & medicis
nis, & margaritis.

¶ Maximum in rebus humanis non so-
lum inter gemmas præcium habet adamas
diu non nisi regibus, & ijs admodum pau-
cis cognitus, unus modo in metallis reper-
tus, perq̄ raro comes auri, nec nisi in auro
nasci uidebatur. Veteres eum in Æthiopū
tantum metallis inueniri existimauere in-
ter delubrum Mercurij, atq; insulam Mero-
en, dixeruntq; non ampliorem cucumeris
semine aut colore dissimilem inueniri. Nūc
genera eius sex noscuntur. Indici non in au-
ro nascentis, sed quadam crystalli cognati-
one. Siquidem & colore translucido non
differt. Et laterum sexangulo leuore turbi-
natus in mucronem, aut duabus cōtrarijs
partibus, quo magis miremur, ut si duo
turbines latissimis suis partibus iungantur
magnitudine uero etiam auellani nuclei.
Similis est huic quidem arabis, minor
tantum. Similiter & nascens cæteris pal-
lor gentis & in auro non nisi excellentiss-
mo natalis. Incudibus ij deprehenduntur
ita

ita respuentes ictum, ut ferrum utrinque dis-
 sultet, incudescq; etiã ipsæ dissiliant. Quippe
 duritia inenarrabilis est, simulq; ignium ui-
 atrix natura, & nunq̄ incallescens. Vnde &
 nomen indomita uis græca interpretatiõe
 accepit. Vnum ex his uocant cenchron, qd̄
 ē milij magnitudine. Alterum Macedoni-
 cum in philippico auro repertum, et hic est
 cucumi semine par. Post hos cyprius uoca-
 tur in Cypro repertus, uergens in æreum
 colorem. Sed in medicina ut dicemus effi-
 cacissimus. Post hũc est Siderites ferrei splē-
 doris, pondere ante cæteros, sed natura dis-
 similis. Nam & ictibus frangitur, & alio
 adamante perforari potest. Quod & cy-
 prio euenit. Breuiterq; ut degeneres nomi-
 nis tãtum auctoritatem habent Idq; quod
 totis uoluminibus his docere & mandare
 conati sumus de discordia rerum concors-
 diaq; , quam antipathiam ac simpathiam
 appellauere græci, non aliter clarius intelli-
 gi potest. Siquidem illa inuicta uis duas
 rum uiolentissimæ naturæ rerum ferri igni-
 nisq; cotemprix hircino rumpitur sangui-
 ne, ac ne aliter q̄ recenti calidoq; macerata,
 & sic quoq; multis ictib; , tunc etiam præ-
 terq̄ eximias incudes malleosque ferreos
 frangens. Cuius hoc ingenio inuentum:

Quoue

Quoue casu repertum. Aut que fuit coniectura experiendi rem immensi secreti, & in fœdissimo animalium omnium profectio numeris talis inuētio hominis est. Nec querenda in ulla parte naturæ ratio, sed uoluntas. Et cum fœliciter rumpere contingit, in tam paruas frāgitur crustas, ut cerni uix possint. Expetuntur a scalptoribus, ferroq; includuntur, nullam non duriciam ex facili cauantes. Adamas dissidet cum magnete lapide in tantum, ut iuxta positus ferrum non patiatuꝝ abstrahi, aut si admotus magnetes apprehenderit, rapiat, atq; auferat. Adamas & uenena irrita facit, & lymphaticiones abigit, metusq; natos expellit a mente, ob id quidam Eunachitem uocauerunt. Metrodorus Scepsius, in eadem Germania in Baltia insula nasci in qua & succinū quod equidem legerim, solus dicit, & præfert arabicis. Quod falsum esse quis dubitet? Proximum apud nos indicis arabicisq; margaritis præcium est, de quibus in nouo diximus uolumine inter res marinas

De smaragdi generibus, & gemmis uiridibus & translucidis.

¶ Tertia auctoritas smaragdis perhibet pluribus de causis, nullius coloris aspectus iucundior est. Nam herbas quoq; uirantes

uirētes frondesq; despectamus. Smaragdos
 uero tanto libentius, quoniam nihil omni
 no uiridius comparatum illis uiret. Præter
 rea soli gemmarū conuitu oculos implēt,
 nec faciant. Quin & ab intentione alia ob
 scurata aspectu smaragdi recreatur acies.
 Scalpentibusq; gemmas, non alia gratior
 oculorum refectio est, ita uiridi lenitate las
 situdinem mulcent. Præterea longinquo
 amplificantur uisu, inficientes circa se reper
 cussus, aera non sole mutati, non umbra,
 non lucernis, semperq; sensim radiantes, et
 uisum admittentes, ad crassitudinem sui fa
 cilitate translucida. Quod etiam in aquis
 non fit. lidem plerunq; & concaui ut uisū
 olligāt. Quapropter decreto hominum ijs
 parcitur scalpi uetitis. Quanq; scythicoꝝ
 ægyptioꝝq; tanta durities est, ut nequeāt
 uulnerari. Quorum uero corpus extēsum
 est, eadem qua specula ratione supini imā
 gines rerum reddunt. Nero princeps gla
 diatorum pugnas spectabat smaragdo. Ge
 nera eorum duodecim nobilissimi scythi
 ci ab ea gente in qua reperiuntur, appellati
 Nullis maior austeritas, nec minus uitiū.
 Et quantum smaragdi a gemmis distant,
 tantum scythici a cæteris smaragdis. Pro
 xima

Proximam laudem habent sicut & sedem
baſtriani, quos in cōmissuris saxorum col
ligere dicunt Etesijs flantibus. Tunc enim
tellure internitent, quia ijs uentis maxime
arenæ mouentur. Sed hos minores multo
scythicis esse tradūt. Tertiū locum Ægyp
tj habēt qui eruuntur circa Copton oppi
dū thebaidis in collib⁹ & cautib⁹ Reliqua
gēra ī metallis grarijs iueniunt. Quappter
principatū ex ijs Ægyptij optinent. dosq; e
orum & ut in colore liquido nec diluto, ue
rum ex humido pinguiq; quaq; respiciatur
imitante translucidum mare, pariterq; trās
lucet & nitet. hoc est colorem expellit, & as
ciem recipit. Ferunt & in ea insula tumulo
reguli Hermiē iuxta Cetarias marmoreo
leoni fuisse inditos oculos ex smaragdis
ita radiantibus etiam in gurgitem, ut terris
ti instrumenta refugerent thinni, diu mirā
tibus nouitatem piscatoribus, donec muta
uere oculis gemmas. Sed & uitia demon
strari oportet reperta. Sunt quidem omniū
eadem. Quædam tamen nationum peculi
aria, sicut in homine. Ergo Cyprij uarie
glauci, magisque ac minus in eodem smar
ragdo alijs partibus tenorem illū sc hyticę
austeritatis non semper custodiunt. Ad
hoc quibusdam intercurrit umbra surdusq;
fit

surdusq; sit colos qui improbatu, etiam
 diluitor. Hincq; genera distinguuntur. Et
 sunt aliqui obscuri, quos uocant cecos. Alij
 densi nec e liquido translucidl. Quidam
 uaria nubecula improbatu. Aliud est hoc
 quam umbra, de qua diximus. Nubecula
 enim albicantis est uitium, cum uiridis non
 pertransit aspectum, sed aut intus occurrit,
 aut excipit in fine uisum candor Hec colo
 ris uitia, ista corporis, capillamentum, sal,
 plumbago. Ab ijs ethiopici laudatur a co
 pro dierum trium itinere, ut auctor est lus
 ba, acriter uirides, sed non facile puri aut con
 colores. Democritus in hoc genere posuit
 hermineos & persicos. illos extumescentes
 pinguius, persicos uero non translucidos,
 sed iucundi tenoris. Visum implere quem
 non admittant. Felium, pantherarumq; oculis
 similes. Namq; & illos radiare nec perspici.
 Eosdem in sole hebetari, umbris refulgere
 & longius quam ceteros nitere. Omnium ho
 rum etiam nunc uitium quod fellis coloru, aut
 aeris habent. In sole dilucidi quidem ac li
 quidi, sed non uirides. Haec uitia & atticis
 maxime sentiuntur in argentar ijs metallis
 repertis, in loco qui thoricos uocatur, sem
 per minus pingues & e, longinquo specio
 siores. Frequens & ijs plumbago, hoc est

ut in sole plumbei uideantur. Illudq; pecu-
liare, q; quidam ex ijs senescunt, paulatim ui-
riditate euanida, & sole leduntur. Post hos
medici plurimum uiriditatis habent, inters-
dum & e saphyro. Ii sunt fluctuosi, & reru
imagines complexi, ut uerbi gratia papa-
uerum, aut auium pinnarum, uel catulor;
aut similitum. Qui non omnino uirides nas-
cuntur, uino & oleo meliores fiunt. Neq;
est aliorum magnitudo amplior. Carthe-
donij nescio an in totum exoleuerint postq;
metalla aeris ibi defecerunt, & semper tamen
uilitissimi fuere minimiq;. Iidem fragiles sed
colore incerti & uirentium in caudis pauo-
num, columbarumq; collo plumis similes
ad inclinationem magis aut minus lucidi.
Venosi quidem, squamosiq;. Peculiare
erat in his uitium sarcion appellatum. Hoc
est quedam gemæ caro. Mox iuxta Car-
chedonem in qua legebatur, smaragdites
uocatus est. Iuba est auctor smaragdum
quem cholam uocant, in Arabia edificioru
ornamentis includi. Et lapidem quem As-
labasitricem Ægyptij uocant. Coptures uero
e proximo laconicos in Taygeto monte erui
medicis similes, & alios in Sicilia. Inferitur
smaragdis et que uocant tanos, e Persis uen-
ientes gemæ ingrate uiridis, atq; intus sordida.

Item

Item chalcosmaragdos e Cypro turbida
 greis uenis Theophrastus tradit, Ægyptio
 rum commentarijs reperiri, regi eorum a
 rege Babylonio missum smaragdum mun
 nere. 4. cubitorū longitudine, & trium la
 titudine. Et fuisse apud eos in Iouis delubro
 obeliscum e quattuor smaragdis. 40. cubi
 torum longitudine. Latitudine uero in us
 na parte quattuor, & in altera parte duorū
 Se autem scribente esse in Tyro Herculis
 templo stantem Pilam e smaragdo, nisi po
 tius pseudosmaragdus sit. Nam & hoc ge
 nus reperiri, & in Cypro inuentum ex di
 midia parte smaragdum, ex dimidia iaspis
 dem, nondum humore in totum transfigu
 rato. Appion cognominatus Plistonices
 paulo ante scriptum reliquit, esse etiam nū
 in labyrintho Ægypti colosseum, Serapin
 e smaragdo nouem cubitorum. Eandem
 multīs naturam aut certe similem habere
 berylli uidentur, in India originem habent
 es, raro alibi repertī. Poliūtur omnes sex
 angula figura artificum ingenijs, quoniā
 am hebescūt, nī color surd⁹ percussu angu
 lorū excite⁹ Aliter. n. politi nō habēt fulgorē
 eundē. Probatissimi sunt ex ijs q uiriditate
 puri maris imitantur. Proximi qui uocant
 tur chrysoberylli, & sunt paulo pallidiores

sed in aureum colorem exeunte fulgore.
Vicinum genus huic est pallidius, & a quibusdam proprii generis existimatur, uocaturque chrysoprasus. Quarto loco numeratur hyacinthizotes. Quinto quos heroides uocant. Post eos autem cærini. Ac deinde oleagini, hoc est colore olei. Postremi chry stallis fere similes. Hi capillamenta habent, fordesque, alioquin euanidi, quæ sunt omnium uitia. Indi mire gaudent longitudine eorum, solosque gemmarum esse prædicant qui carere auro malint, & ob id perforatos elephantorum setis religant. Et alios cõuenit non oportere perforari, quorum sit absoluta bonitas umbilicis statim ex auro capita comprehendentibus. Ideoque cylindros ex his facere malunt quam gemmas, quoniam est summa commendatio in longitudine. Quidam & angulosos putant statim nasci & perforatos, gratiores fieri medulla cãdoribus exempta, additoque auro repercussa aut omnino castigata causa perspicuitatis ad crassitudinem. Vitia præter iam dicta eadem fere quæ in smaragdis et pterygia. In nostro orbe aliquando circa Pontum inueniri putantur. Indi & alias quidem gemmas crystallis inuenio adulterare reppererunt, sed præcipue beryllos minio.

De opali generibus, & uitijs, & experimentis, & uarijs gemmis.

¶ Plurimum ab ijs differunt opa'i, smaragdistantum cedentes India solum & horum est mater. Atq; ideo eis præciosissimã gloriam compositores gemmarum, & maxime inenarrabilem difficultatem dederunt. Est enim in ijs carbunculi tenuior ignis. Est amethysti fulgens purpura. Est smaragdi uirens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Alij summo fulgoris augeamento colores pigmentorum æquaes re. Alij sulphuris ardentem flammam, aut etiam ignis oleo accensi. Magnitudo nucẽ auellanã æquat, insigni apud nos hystoria. Siquidem extat hodieq; huius generis gemma, propter quam ab Antonio proscriptus Nonius senator est filius Strumæ Noniæ us, quem Catullus poeta in sella curuli uisum indigne tulit. Auusq; Seruili Noniani quem consulem uidimus. Illeq; proscriptus fugiens hunc e fortunis suis omnibus annulum abstulit secum. Quem certum est sestertijs. 20. millibus æstimatum. Sed mira Antonij feritas atque luxuria propter gemmam proscibentis. Nec minor Nonij contumacia proscritionem suam as

Catullus

suam amantis cum etiam ferè abrosas partes corporis relinquunt bestiaè ppter quas se periclitari sciant. Vitia opali, si color in flore herbæ que uocatur heliotropium exeat, aut crySTALLUM, aut grandinem. Si sal interueniat aut scabricia, aut cuncta oculis occursantia, nullosq; magis India similitudine indiscreta uitro adulterat. Experimentum in sole tantum. Falsis enim contra radios libratis digito a pollice, unus atq; idè translucet colos in se consumptus. Veri fulgor subinde uariat, & plus huc illucq; spargit, & fulgor lucis in digitos funditur. Hanc gemam propter eximiam gratiam pleriq; appellauere pederota. Sunt & qui priuatè eius genus faciunt, Sagenonq; ab Indis uocari dicunt Traduntur nasci & in Ægypto & in Arabia, & uilissimi in Ponto. Item in Gallatia ac Thaso & Cypro, quippe opali gratiam habet. Sed mollius nitet, raro non scaber. Summa coloris ex aere & purpura constat. Viriditas smaragdi deest. Cõstatq; melior ille color, cuius fulgor uini colore fuscatur, q̃ qui diluitur aqua. Hactenus de principatu conuenit mulierum maxime senatus. Cõ. Minus certa sũt de quibus & uiri iudicant. Singulorum enim libido singulis præcia facit, & præcipue regum.

Claudius

44

Claudius Cæsar smaragdos induebat & sardonycas. Primus autem romanorū sardonycæ usus prior Africanus, ut tradit Demostratus. Et inde romanis hæc gemmam fuisse celeberrimam. Quamobrem proximum ei dabim⁹ locum. Sardonyces olim ut ex nomine ipso apparet intelligebantur candore in Sarda, hoc est uelut carnibus ungue hominis imposito, & utroq; translucido. Talesq; esse indicas tradunt Ismenias. Demostratus, Zenothemis, Sotacus. Hi quidem duo, reliquas omnes quæ traluceant cæcas appellantes, quæ nunc nomen abstulere. Nullo sardarum uestigio arabicæ sunt, cœperuntq; pluribus hæc gemmæ coloribus intelligi, radice nigra, aut cæruleū imitante, & unguem, creditum enim candido pingi. Nec sine quadam spe purpuræ cādore in minimum transeunte. Has Indis non habitas in honore. Zenothemis scribit tantæ alias magnitudinis, ut inde capulos factisarent. Etenim constat ibi torrentibus de regi. Et placuisse in nostro orbe iniquo quoniam solæ prope gemmarum scalptæ cæram non auferrent. Persualimus deinde & Indis, ut ipsi quoque ipsæ gauderent. Utiturque perforatis utique uulgus tantum in collo. Et hoc est nunc indicarum

argumentum. Arabicæ excellunt candore
circuli prælucido, atq; non gracili, neq; in
recessu gemmæ, aut in defectu renitente, sed
in ipsis umbonibus nitente. Præterea sub
strato nigerrimi coloris. Et hoc in indicis
cæreum, aut corneum, inuenitur, etiam cir
culi albi, quedam in ijs cælestis arcus an
helatio est. Superficies uero locustarū ma
ris crustis rubentior. Iam melleæ aut sęculen
tæ (hoc enim nomen est uitio) improban
tur, & si zona alba fundat se, non colligat.
Simili modo si ex alio colore in se admis
tat aliquid enormiter. Nihil enim in sua se
de alieno interpellari placet. Sunt & Arme
niacæ, ut ceteræ improbandæ, sed pallida zo
na. Exponenda est et Onycis ipsius natura
propter nominis societatem hoc in gem
mam transfilit. & a lapide ex Carmania.

Onix

Sudines dicit in gemma esse candorē un
guis humani similitudine. Item chrysolis
thi colorem, & sardę, & iaspidis Zenothes
mis indicam onycem plures habere uaries
tates, igneam, nigram, corneam, cingenti
bus candidis uenis, oculi modo interueni
entibus, quarundam oculis obliquis uenis
Sotacus & arabicam onycem tradit. Sed
eam a ceteris distare q; indica igniculos ha
beat albis cingētib; zonis, singulis pluris
busue aliter

45
aliter q̄ in sard onyce indica. Illic enim mo-
mentum esse, hic circulum. Arabicas ony-
cas nigras inueniri candidis zonis Satyr⁹
carnosas esse indicas, parte carbunculi, par-
te chrysolithi & amethysti. Totumq; id ge-
nus abdicat. Veram autem onycem pluri-
mas uariasq; cum lacteis zonis habere ue-
nas omnium in transitu colore inenarra-
bili, et in unum redeunte concentum suau-
tate grata. Nec sardæ natura differenda est
diuiduq; ex eodem nomine. Quapropter
omnium obiter gemmarum ardentiu na-
tura indicanda.

De generibus carbunculorum. & ui-
tjs & experimentis, & gemmis
ardentibus.

¶ Principatum habent carbunculi a si-
militudine ignium appellati, cum ipsi non
sentiant ignes, ob id a quibusdam apyrustę
uocati Horum genera, indici et garamãnci
quos & carchedonios uocauere, propter
opulentiam Carthaginis magnæ. Adhęc
unt æthiopicos & alabandicos in Ortosia
caute nascentes. Sed qui perficiantur Al-
labandes. Præterea in omni genere ma-
sculi appellantur acriores, at fœminæ lan-
guidius refulgentes. In masculis quoque
obseruant liquidioris, alios flammæ nigri-

F s oris

Satyris

nigrioris alios, et quosdam lucidius, ac magis cæteris in sole flagrantes. Optimos uero amethizontas, hoc est quorum extremus igniculus in amethisti uiolam exeat. Proximos illis quos uocant Syrtitas pinato fulgore radiantes. Inueniri autem ubi cunq; maxime solis repercussu. Satyrus indicos non esse claros dicit, ac plerunq; fordidos, ac semper fulgoris retorridi. Æthiopicos pingues, luceinq; non emittentes, sed conuoluto igne flagrare. Callistratus fulgorem carbunculi debere candidum esse posuit extremo uisu nubilantem, & si ita attollatur, exardescentem, ob id a plebisq; hunc carbunculum candidum uocari. Qui languidius & liuidius ex indicis lucent Lithizontas appellari. Carchedonios multo minores esse. Indicos etiam minus sextarii unius mensura cauari. Archelaus carchedonios nigrioris aspectus esse, sed igne, uel sole, & inclinatione acrius, q̄ ceteros excitari. Eosdem umbrante tecto purpureos uideri. Sub cælo flammeos. Contra radios solis & scintillare. Cæras signantibus ijs liquefcere, quanuis in opaco. Multi indicos carchedonis candidiores esse, & e diuerso inclinatione hebetari scripsere. Etiamnum in carchedonijis maribus
stellas

stellas intus ardere. Fœminas uniuersū ful-
gorem fundere extra se. Alabandicos cæte-
ris nigriores esse scabrosq̃. Nascuntur &
ī Thracia coloris eiusdem ignem minime
sentiētes Theophrastus auctor est & in Or-
chomeno archadiæ inueniri, & in Chio.
Illos nigriores, ex quibus & specula fieri.
Esse & troezenios uarios interuenientibus
maculis albis. Item corynthios ex pallidio
re candidos Massilia quoq̃ importari. Boc-
chus & Vlyxippone scripsit magno labo-
re ob argillam sole adustis saltibus. Nec est
aliud difficilius, q̃ discernere hæc genera, tā-
ta est in ijs occasio artis, subditis per quæ
translucere cogantur. Aiunt ab Æthio-
pibus hebetiores in aceto maceratos quat-
tuordecim diebus nitescere, totidem mens-
ibus durante fulgore. Adulterantur uis-
tro simillimæ. Sed cote depræhendun-
tur, sicut aliæ gemmæ factitiæ. Mollior
enim materia, & fragilis, & centrosa scobe
depræhenduntur, & pondere, quod mi-
nus est uitreis, aliquando & pustulis ar-
genti modo relucentibus. Est & Anthra-
citis appellata, in Thesprotia fossilis, car-
bonibus similis. Falsum arbitror, quod
& in Lyguria nasci trad derunt, nisi fors-
te tunc nascebantur. Esse in ijs & præ-
cincti

Sandast.

& præcincti candida uena traduntur, harumque igneus color ut superiorum est. Perculiare quidem quod iactatae in ignem uelut intermotu extinguuntur. Contra aquis perfulsae exardescunt. Cognata est huic Sandastros, quam aliqui garamantiten uocant, nascitur in India loco eiusdem nominis. Gignitur & in Arabia ad meridiem uersa. Commendatio summa quod uelut in transluendo stellantes, intus fulgent aureae guttae, semper in corpore, nunquam in cute. Accedit religio narrata a siderum cognatione ab inspectoribus, quoniam fere stellarum huiusmodi & numero, & dispositione stellantur. Ob hoc a Chaldaeis in ceremonijs habetur, & hic mares austeritas distinguit, quodam uigore apposita tingens. Indicæ quidem etiam hebetare uisus dicuntur. Blandior foeminis flamma, alliciens magis quam accensdens. Sunt qui praeferant arabicas indicis. Fumidoque chrysolito illas similes dicunt. Ismenias uero negat polliri sandastros, propter teneritatem, & ob id magno errore sunt, qui sandareson uocant. Inter omnes consistat, quantum numero stellarum accedat, tantum & precio accedere. Affert errorem aliquando similitudo nominis. Sandaser quod Nicanor sandaserion uocauit, alij sandaseron

Sandaser

Qui

Quidam uero hanc sandastron illam sandareson in India nascentem, illam quoque & loci nomen custodientem. Mali colore aut olei uiridis, omnibus improbatam. Ex eodem genere ardentium Lichnites appellatur Lichnites lata a lucernarum accensarum precipua gratia. Nascitur circa Orthosiam totaque Caria ac uicinis locis. Sed probatissima in Indis. Quam quidam remissiores carbunculum esse dixerunt. Secunda bonitate similis est Ionis appellata a prelati floribus. Et alias inuenio differentias. Vnam que purpura radiet. Alteram que cocco, a sole exalfasstas, aut digitorum attritu, paleas & charitarum fila ad se rapere. Hoc idem & Carchedonius facere dicitur, quamque multo uisior predictis. Nascitur apud Nasamonas in montibus, ut incolae putant, imbre diuino. Inuenitur ad repercussum lunae, maxime plenae. Carthaginem quondam deportabat. Archelaus & in Aegypto circa Thebas nasci tradidit, fragiles, uenosas, mortifici carboni similes. Potoria uasa & ex hoc lapide, & ex lychnite facturata inuenio. Omnia autem haec genera sculpturae conuincenter resistunt, partemque caerae in signo tenent. E diuerso ad haec Sarda utilissima. que nomen cum sardonyce comunicauit. Ipsa
gemma

gemma uulgaris, & primum sardibus re-
perta Sed laudatissima circa Babyloniam
cum lapidicinæ quædam aperirentur, hæ-
rens in saxi corde. Hocq; modo metallum
apud Persas defecisse traditur. Sed inueni-
untur compluribus alijs locis, sicut in Epis-
phyra & Asso In India trium generum rus-
brum, & quod demum uocant a pingues-
dine, tertium quod argenteis bracteis subs-
linitur. Indicæ prælucentes, crassiores sunt
arabicæ. Inueniuntur & circa leucada Epis-
ri, & circa Ægyptū quæ bractea aurea subs-
linuntur. Et in his autem mares excitatis
usurulent. Fœminæ pinguiores sunt, &
crassius nitent. Nec fuit alia gemma apud
antiquos usu frequentior. Hac certe apud
Menandrum & Philemonem fabulæ sup-
biunt. Nec ullę translucenti tardius suffuto
humore heberantur, oleoq; magis q̄ alio
liquore. Damnantur ex ijs melleæ & ualid-
ius testaceæ.

¶ De generibus Topazij & callaide,
& de gemmis uiridibus non
translucentibus.

¶ Egregia etiamnū Topazio gloria est, suo
uirenti genere, & cum reperta est prælate
oibus. Id accidit in Arabię insula, quæ Chy-
tris uocatur. In qua troglodytæ prædones,
cum

47
cum diutius fame & tēpestate pressi herbae
radicesq; effoderent, eruerunt Topazion.
Hec Archelai sententia est. Iuba Topazion
insulam in rubro mari a continente stadijs
300. abesse tradit, nebulosam, & ideo quasi
tam saepe a nauigantibus, ex ea causa nomē
accepisse. Topazin enim. Troglodytarum
lingua significationem habere quærendi.
Ex hac primum importatam Berenicæ re-
ginæ, quæ fuit mater sequentis Ptolemæi a
Philemone præfecto regis, ac mire placuisse
& inde factam statuam Arsinoe Ptolemæi
Philadelphii uxori quattuor cubitorum sa-
cratam in delubro quod aureum cognos-
minabatur. Recentissimi auctores & cir-
ca Thebaidis oppidū Alabastre nasci di-
cunt. Et duo eius genera faciunt, prasoidē
atq; chrysopteron similem chrysoprasio,
eius enim tota similitudo ad succum por-
ri dirigitur. Est autem amplissima gemma-
rum. Eadem sola nobilium limam sentit.
Cæteræ saxo & cote poliuntur. Hec & us-
su atteritur. Comitatur eam similitudi-
ne propior, q̄ auctoritate callais uiride
pallens. Nascitur post auersa Indiæ a-
pud incolas Caucaſi montis, phicaros,
ac asdathas, amplitudine conspicua, sed
istulosa ac sordium plena. Sincærior multo

multo præstantiorq; in Germania. Vtro
biq; autem in rupibus inuijs & gelidis, oꝝ
culi figura extuberans, leuiterq; adhærens,
nec ut annata peiris, sed ut apposita. Quas
propter scandere ad eam pigritia pedum es-
questres populos rēdei, simul & periculum
terret. Ergo euntes e longinquo incessunt,
& cum toto musco excuūnt. Hoc uectigal,
hocq; gestamen diutius in ceruice & digi-
tis grauiſſimam norunt. Is census, hec glo-
ria a pueritia deiectorum numerum prædi-
dicantium. In quo uaria fortuna. Quidā
iētū primo cœpere præclaras. Multi in secū-
do nullas. Et quidem callides tali sectura
formant, alias fragiles. Optimus color sma-
ragdi, ut tamen apparet ex alieno est, q̄ pla-
ceant. Inclusæ decorantur auro. Aurumq;
nullæ magis decent. Quę sunt earum pul-
chriores, oleo, unguento, et etiam mero co-
lorem deperdunt. Viliores constantius re-
presentsant, neq; est mutabilior alia, aut mē-
dator uitri. Sūt qui in Arabia inueniri eas
dicunt in nidis auum, quas melancory-
phos uocant. Viridantium & alia plus
ra sunt genera. Vilioriq; est turbæ prasi-
us. Cuius alterum genus sanguineis pun-
ctis abhorret. Tertium uirgulis tribus dis-
tinctum est candidum. Præfertur his Chry-
soprasius

Chrysoprasius porri succum & ipsa referente, sed & paulum declinans a Topazio in aurum. Huic & amplitudo ea est, ut cymbia etiam ex ea fiant. Cylindri quidem celerime, India has generat & Nilion, fulgoris si ante habeas brevis, & cum intueare fallacis. Sudines uero dicit & in Syuero at Syueru
tice flumine nasci. Est autem color fumis de Topazii, aut aliquando melles. Iuba in Æthiopia gigni tradit, & in littoribus amnis quem Nilium uocauimus, & inde nomen trahere. Non translucet Molochites Molochi.
spissius uirens, a colore maluę nomine accepto. reddendis laudata signis, et infantium custodia quadam innato contra pericula ipsorum medicamine. Viret. & sepe translucet Iaspis etiam si uictus a multis anti-
quatis tamen gloriam retinens. Plurimę ferunt eam gentes Smaragdo similem indice. Cyprii dicunt glaucum pinguemque. Persę aeri similem ob id uocatur aerizusa talis Et iaspis est cęrulea circa Thermodoontem amnem. In Phrygia purpurea. In Cappadocia ex purpurea cęrulea, atque non refulgens Thracia indice similem mittit Chalcidia turbidam. Sed minus refert nationes quę bonitates distinguere. Optima ergo que purpurę quicquid habet, secunda que rosę,
G tertia

Terebyn.

tertia que smaragdi. Singul' aut' græci nomi-
na ex argumento dedere. Quæ arta apud eos
uocatur Boria cœlo autumnali matutis
nō similis, & hec erit illa, que uocatur Aeris
zusa. Similis est & sardæ, imit' arta & uiolas.
Non minus multæ species reliquæ, sed oēs
in uitio, cæruleæ aut crystallo similes, aut
myxis. Item terebynthizusa in proprio uti
arbitror cognomine, uelut e multis eiusdē
generis composita gemmis. Quamobrem
præstantiores funda clauduntur, idest pas-
tentes nec præterq̄ margines auro amplex-
ctente. Vitium est, & breuis in ijs nitor, &
longe splendens, & sal, & omnia quæ in cæ-
teris. Et uitro adulterantur, quod manifes-
tum sit, cum extra fulgorem spargunt, atq̄
nō in se continēt, nec in diuersa quæ sphras-
gidas uocant. Publico gemmarum domi-
nio in ijs tantū dato quoniā optisne signēt.

¶ De Iaspidum ges-
neribus.

¶ Totus uero oriens pro amuletis tradit-
tur gestare eam, que ex ijs smaragdo simi-
lis est, e petra per transversum linea al-
ba præcingitur, & Grammatias uoca-
tur. Que pluribus polygrammos. Li-
bet

Libet obiter uanitatē magicā hic quoq̄
 coarguere, quoniam hanc cōcionantibus
 uilem esse prodiderunt. Est & Onychipū
 ēta, quæ iasponyx uocatur, & nubem cōs
 plexa, & niues imitata, que stellata rutilis
 punctis est, & sali megarico similis, & uelu
 ti fumo infecta, que capnias uocatur. Ma
 gnitudinem iaspidis. ii. unciarum uidimus
 formatamq̄ inde effigiem Neronis thora
 catam. Reddetur & per se cyaneo gratia ac
 commodato. pauloante iaspidis nomine,
 colore cæruleo. Optima scythica, dein cy
 pria, postremo ægyptia. Adulteratur maxi
 me tinctura, idq̄ in gloriā regis ægyptij ad
 scribitur, qui primus eam tinxit. Diuiditur
 autem hec in mares fœminasq̄. Inest ali
 quando & aureus puluis, non qualis in sa
 phirinis. Saphirus enim & aureis punctis
 collucet. Ceruleæ & saphiri raroq̄ cū pur
 pura. Optime apud Medos, nusq̄ tñ plucis
 dē. Præterea inutiles scalpturę, interueniētis
 bus crySTALLINIS cētris. Que ꝑo sūt ex ijs cy
 anei coloris, mares existimant. Aliꝑ ex hoc
 ordo purpureis dabit, et ab his discedētibꝑ
 Principatū amethysti indicæt enēt. Sed in
 Arabia ex ea quoq̄ parte, que finitima Sy
 riæ petræa uocatur, & in Armenia mino
 re, & in Ægypto, & in Galatia reperiuntur

Saphirus

G 2 Sordidissimæ

Sordidissime autem atq; uilissime in Thar
so & Cypro Causam nominis afferunt, q;
usq; ad uini colorem accedens, priusq; eū
deguster, in uiolam desinit. Fulgorq; quidē
in illa purpurę non ex toto igneus, sed in
uini colorem deficiens. Perlucent autem
omnes uiolaceo colore, sculpturis faciles.
Indicę absolutum purpurę colorem habēt
Ad hancq; tingentium officinę dirigūt uo
ta. Fundit autem eum aspectu leniter blā
dum, neq; in oculos, ut carbunculi uibrāt.
Alterum earum genus descendit ad hya
cinthos. Hunc colorem indi sacon uocāt
talemq; gemmam Sacodion. Dilutior ue
ro ex eodem sapinos uocatur. Eadem &
paranites in contermino gentis Arabię.
Quartū genus colorem uini habet Quin
tum ad uiciniam crysalli descendit, albicā
te purpurę deiectu. Hoc & minime probas
tur, qn̄ præcellens debet esse in suspectu,
uelut ex carbunculo refulgens, quidam in
purpura leuiter roseus nitor. Tales aliqui
malunt pederotas uocari. Alij anterotas.
Multi Veneris gemmam, quod maxime
uidetur decere, & specie & colore extremo
gemme. Magorum uanitas resistere ebris
etati eas promittit, & inde appellatas. Et
pręterea si lunę nomen ac solis. scribatur
in ijs,

Sacodion
Sapinos.
Paranites.

in hīs, atq; ita suspendantur collo e capillis,
cynocephali, uel plumis hirundinis, resistere
ueneficijs iam uero quoquomodo ad ef-
se reges adituris. Grandinē auertere quoq;
ac similia prospere & locustas, precatione
addita, quam demōstrant. Nā e smaragdis
quoq; similia promifere. si aquilę scalperen-
tur, aut scarabei. Quę quidem scripsisse eos
non sine contemptu et irrisu generis hu-
mani arbitror. Multum ab ea distat hyacin-
thus, tamen e uicino descendens. Differen-
tia hec, q̄ ille emicans in amethysto fulgor
uiolaceus, dilutus est in hyacintho. Primo
quoq; aspectu gratus, euanescit anteq̄ faci-
et. adeoq; non implet oculos, ut pene non
attingat, marcescens celerius nominis sui
flore. Hyacinthos Æthiopia mittit, et chry-
solitos, aureo colore translucens. Preferū-
tur ijs indicæ. Et si uariæ nō sint bacrianæ
Deterimę autem arabicę, quoniam turbī-
dæ sunt et uariæ, et fulgoris interpellati nu-
bilo macularum, etiam quæ lympidis cōtis-
gere, ueluti scobe sua referte, Optime uero
sūt, quæ in collatione aurum albicare qua-
dam argenti facie cogunt. Funda includū-
tur perspicue. Ceteris subijcitur aurichalcū.
Tamet si iam expertes gemmarum usu ap-
pellantur aliqui et chryselectri in colorem.

G 3 electri

Bochus

electri declinantes, matutinus aspectus iur
cundior. Ponticas depræhendit leuitas.

Quædam in ijs duræ sunt ruffeq; quædam
molles & sordidæ. Bochus auctor est &
in Hispania repertas, quo in loco crySTALLUM
dicit ad libramentum aquæ puteis desol
fis inde erutam. Et chrysoliton. 12. pondo
a se uisam. Fiunt & leucochryse, interueni
ente candida uena. Sunt in hoc genere cap
niæ. Sunt & uitreis similes, ueluti croco
refulgentes. Vitree uero ut uisu discerni nõ
possint. Tactus autem depræhendit tepidi
or in uitreis. In eodẽ genere sunt melichry
si, ueluti per aurum sincero melle transus
cente, quas India mittit, q̄q̄ ad iniuriam fra
giles. Eadem et Xystion parit plebeiam ibi

Pæderos,

gemmam. Cãdidarum dux ē pæderos, q̄q̄
potest quæri, an in colore numerari debeat,
at, totiens iactari p̄ alienas pulchritudines
nominis, adeo decoris prærogatiua in uos
cabulo facta est. Est & suum genus expecta
tione tãta dignũ. Coeũt. enim in translucis
dã crySTALLUM, uiridis suo modo aer simulq;
purpura, & quidã uini aureus nitor, sepe
extremus in uisu, sed purpura coronatus,
madere singulis uideĩ his & pariter oibus.
Nec gemarũ ulla est liq̄dior, capiti iucũda,
suauis et oculis Laudatissima est in Indis, 22

pud quos

quos Argenon uocatur. Proxima apud
Ægyptios ubi Senites. Tertia i Arabia, ue
rum scabra. Mollius radiat pontica & asi
aica. Ipsæ uero molliores sunt, callatica, &
tragica, & cypria. Vitia earum lāgor, aut
alienis turbari coloribus, & quæ cæterarū
Proxima candicantium est Asteria princis
patum habens proprietate naturæ, q̄ inclu
sam lucem pupillæ modo quandam con
tinet. ac transfundit cum inclinatione, uel
ut intus ambulantem ex alio atq; alio lo
co reddens, eademq; contraria soli regerēs
candicantes radios, unde & no men accē
pit difficilis ad cælandum. Indicæ præfert̄
in Carmania nata. Similiter cādida est q̄
uocat̄ Astrios crystallo p̄pinquās in India
nascēs, et in Pallenēs littorib⁹, int⁹ a cētro
cui stella lucet fulgore lunæ plenæ Quidā
causānois reddūt, q̄ astris opposita fulgor
rē rapiat, ac regerat. Optimā in Carmania
gigni, nullāq; minus obnoxia uitio. Cera
uniā. n. uocari que sit deterior. Pessimā lus
cernarū lumini similē. Celebrāt & astroitē,
miraq; laudes ei⁹ in magicis. Zoroastrē ce
cīnisse. Quidā diligentius de ea produunt. Astrobo.
Astrobolon Sudines dicit oculis piscium
similē esse, & radiare cādido, ut solem. Est
inter candidas, & que cæraunia uocatur,

Zenothic.

fulgorem syderum rapiens. Ipsa crystallina
splendoris cærulei in Carmania nascens.
Albam esse Zenothemis fatetur, sed habes
re intus stellam concursantem. Fieri & he-
betes cæraunias, quas nitro & aceto per al-
liquot dies maceratas concipere stellam es-
am, que post totidem menses relanguescat
Sotacus & alia duo genera fecit cæraunias,
nigras rubetesq;. Ac siles eas esse securibus
Per illas que nigrae sunt & rotundæ, urbes
expugnari & classes, easq; Betulos uocari.
Quæ uero longe sunt cæraunias. Faciunt
& aliam raram admodum, & Parthorum
magis quesitam, quantum non aliubi inue-
niatur, q̄ in loco fulmine icto. Proximum
cærauniæ nomen apud eos habet, que ap-
pellatur iris. Effoditur in quadam insula
rubri maris que distat a Beronice urbe. 60.
millia passuum, cætera sui parte crystallus.
Itaq; quidam radicem crystalli esse dixerunt
Vocatur ex argumento iris. Nam sub tes-
to percussa sole, species & colores arquus
cælestis in proximos parietes eiacularur,
subinde mutans, magnaq; uarietate ammi-
rationem sui augens. Sexangulam esse,
ut crystallū cōstat Sed esse aliq̄s scabris late-
ribus, et angulis inæqualibus dicunt. In sole ap-
to, p̄iectas, radios in se recandentes discutere

Aliquas uero

uero ante se proiecto nitore, adiacentia illu-
strare. Colores uero non nisi ex opaco red-
dunt, nec ut ipse habeant, sed ut repercussu
parietem illidant, optimaq; que maximos
arquis facit, simillimosq; caelestibus. Est &
alia iris caetera similis, & praedura. Quam
Horus crematam tufamq; ad ichneumos
num morsus remedio esse. Nasci autem in
Perside tradit. Similis est aspectu, sed non
eiusdem effectus que uocatur Zeros alba
nigraq; macula in transuersum distinguere
crystallum. Expositis per genera colorum
principalium gemmis, reliquas litterarum
ordinem explicabimus.

De quibusdam gemmis
per alphabeti
ordinem.

¶ Achates in magna fuit auctori-
tate, nunc in nulla. Reperta primum in
Sicilia iuxta flumen eiusdem nominis, po-
stea plurimis locis, excedens amplitudi-
ne numerosa, uarietatibus diuersis mu-
tantibus cognomina eius. Vocatur es-
nim Phaspachates. Cerachates, Sardas-
chates, Haemachates, Leucachates, Den-
drachates, uelut arbuscula insignis. An-

G 5 tachates

Antachates cum uritur myrrham redolēs.
Coraloachates guttis aureis saphiri modo
distincta, qualis copiosissima in Creta sacra
appellata. Putant eam contra araneorum
& scorpionum ictus prodesse. Quod in li-
culis utiq; crediderim, quoniam primum
eius prouinciæ afflatu scorpionum pestis
extinguitur. Et in India inuentæ contra eas
dem pollent, & alijs magnis miraculis. red-
dunt enim species fluminum nemorum, et
iumentorum, etiam ederas, & stacula, &
equorum ornamenta. Medici coticulas in-
de faciunt. Spectasse etiam, potest oculis.
Sitimq; sedant in os additæ. Phrigiæ uiri-
dia non habent. Thebis Ægyptijs repertæ
carent rubentibus uenis, & albis. Et hæ
quoq; contra serpentes ualidæ. Eademq;
auctoritas & cyprijs est. Sunt etiam qui
maxime probent uitream perspicuitatem
in his. Reperiuntur & in Thracia circa
Oetham. Et in Parnaso, & in Lesbos, ac
Messeniæ, similes limitum floribus & rho-
do. Aliæ apud magos differentiæ. Leo-
ninæ pelliculi similes potentiam habere cōtra
scorpiones dicuntur. In Persis uero suffi-
tu earum tempestates auerti, & præterea
flumina sisti. Argumentum esse si in serue-
tes cortinas additæ refrigerent. Sed ut
pro sint

profint leoninis iubis alligandas. Nam
hiænxæ pelli similem abominantur, discors
diale do nibus. Eam uero que unius col
loris sit inuictam athlætis esse. Argumen
tum eius q̄ in olla plena olei cocta cum pi
gmentis, & intra duas horas subferuefacta
unum colorem ex omnibus faciat minij.

Acopis nitro similis est, pumicosa, aureis **Acopis**
guttis stellata. Cum hac oleum subferuefa

ctum perũctis lassitudinem (si credimus) sol
uit. Alabastrites nascitur in Alabastro Æ
gypti, et in Syriæ Damasco cãdore intercin **Alabastris**

cto uarijs coloribus. Que cremata cum sol
fili sale, ac trita, grauitates oris, & dentium
extenuare dicitur. Alectorias uocant in uẽ
triculis gallinaceorum inuentas crySTALLINA

sp̄e, magnitudine fabæ. Quibus Milonem
Crotoniensẽ usum in certaminibus inuis
ctum fuisse, uideri uolunt. Androdamas **Androd.**
argenti nitorem habet ut adamas, qua
drata, & semper tesselis similis magnis,
putantq̄ nomen impositum ab eo, q̄ im
petus hominum, & iracundias domet.

Eadem sit an alia argyrodamas, autores
non explicant. Antiphates nigra non trãs
lucet. Experimentũ eius si coquatur in la
cte, facit. n. hoc myrrhæ simile immissa.

Eãq̄

- Eamq; contra effascinationes auxiliari ma-
gi uolunt. Arabica ebori simillima est, &
hoc uideretur, nisi abnueret duritia. Quãq;
putant contra dolores neruorum prodesse
habentibus. Aromati
- Asbestos. Aromatites & ipsa in Arabia
traditur gigni. Sed & in Ægypto circa Pis-
sas ubiq; lapidosa, & myrrhæ coloris & o-
doris, ob hoc reginis frequentata. Asbestos
in Arcadiæ montibus nascitur, coloris fer-
rei. Aspilate. Democritus in Arabia gignit
Aspilate. Democritus in Arabia gignit
nigri, tradit ignei coloris. Eam oportere came-
li fimo splencis alligari. Inueniriq; in nido
arabiarum alitum. Et aliam eodem nomi-
ne ibi in Leucopetra nasci argentei colo-
ris contra lymphatum habendam. Atizoes.
Atizoes. Atizoes in India & Persidis Acidia monte nas-
ci tradit, argenteo nitore fulgētem, magni-
tudine trium digitorum ad lenticulæ figu-
ram, odoris iucundi, necessariam magis re-
gem constituentibus. Augites multis non
alia uidetur esse q̄ que calais. Amphitane a-
lio nomine appellatur chryso colla in Indie
parte, ubi formicæ eruunt aurum, in qua
inuenitur auro similis, quadrata figura,
affirmaturq; natura eius que magnetis, nisi
si q; augere quoq; aurum traditur. Aphro-
diliace ex cãdida ruffa est. Apistos septenis
dieb; calorē tenet excalfacta igni, nigra ac
ponderosa

ponderosa distinguuntibus eam uenis rubentibus. Putant prodelle contra frigora. Agyptillam lacchus intelligit per album sarda, nigraque uena transeunte. Vulgus autem in nigra radice caeruleam facit.

De gemmis per. B. & C.
ordinem.

¶ Balanitæ genera duo habent, subuiri-
des, & corinthiæ grise similitudine. Illa a Cos-
pto. Hec ex troglodytica regione ueniunt
mediis secante flamma uena. Batracchi-
tas mittit & coptos. Vnam ranæ similem
colore. Alteram ebori. Tertiam rubentis
e nigro. Baptes mollis, alioquin odore ex-
cellit. Beli oculus albicans pupillam pingit
nigram e medio aureo fulgore lucentem.
Hec propter suam speciem. sacratissimo
Assyriorum deo dicatur. Aliam autem quam
Belum uocant in Arbelis nasci. Democri-
tus tradit nucis iuglandis magnitudine ui-
treæ specie. Baropten, siue botrytes nigra
fanguinæ & albæ nodis alligata dicitur,
ueluti portentosa. Botrytes alia nigra est,
alia panpinea incipienti uixæ similis. Bo-
strychitem Zoroastres uocat crinibus mu-
lierum similiorem. Bucardia bubulo cordi
similis

Baropte.

Botrytes

Bostrych.

similis, Baby'one tantum nascitur. Brontia
capitibus testudinum similis, & cum toni-
truis cadit (ut putant) & fulmine tacta resin-
guit, si credimus, Bolenię inueniuntur gl.
Cherami be similitudine. Cheramydes eadem esset,
quam Ostracitem uocant, nisi q̄ hanc cę-
ruleę interdum bullę cingūt Calais saphirę
imitatur, candidior & littoroso mari simi-
lis. Capnites quibusdam uideretur suum ge-
nus habere, plurimis spiris fumida, ut suo
loco diximus. Cappadocia & in Phrygia
nascitur ebori similis. Calamites a calamo,
feruntq; plures simul coniunctas inueniri.
Catochites corficę lapis est, cęteris maior
mirabilis, si uera traduntur, impositam ma-
nū ueluti gūmi retinēs. Catopyrites e Cap-
padocia puenit. Cepites, siue Cepocapites
cādida est uenarū nodis coeūtibz cādore
Cynædia imaginē regerēs. Ceramites testę colorē ha-
bet. Cynędię inueniunt in cerebro piscis es-
iusdē noīs candidę & oblōge. euetuq; mis-
rādę, si mō est fides, p̄sagire eas habitū ma-
ris nubilo colore aut tranquillitate. Cęrites
cęę silis est. Circos piris. Corfoides canis
cici hoīs. Coralloachates corallo aureis gut-
tis distinctę Corallis minio gignitq; i India
et Syene. Craterites ier chrysolithū & ele-
strū colorē habet predurę naturę. Crocalis
lis cerasū

56
cerasum repñtat. Cissites cryptopetra nasci
tur cãdida, & uidetur intus hñe partum, q
fñtiatur etiã strepitu. Chalcophonos nigra
est sed illisa, æris tinnitũ reddit tragœdis ut
suadent gestãda. Chelidonij duog: sunt ge
nerũ. hirundinũ colore, & alia parte purpu
rex nigris interpellantibus maculis. Ches
lonia oculus est indice testudinis, uel portẽ
rosissima magorũ mēdacijs, melle enim col
luto ore impositam linguæ futurorum di
uinationẽ prestare promittũt, qñtadecima
luna, & silẽte tota die, decrescente uero añ
solis ortũ. Cæteris diebus a prima in sextã
horã. Sunt & Chelonitides testudinũ simi
les, ex qbus ad tēpestates sedãdas multa uas
ticinant. Eã uero quẽ sit aureis guttis cũ sca
rabeo deiectã in aquã feruentẽ, tēpestates tu
eri. Chlorites herbacei coloris est, quã dicũt
magi eã inueniri in Scyllæ auis uẽtre cõge
nitã ei, ferroq; includi iubẽt ad quẽdã pro
digiosa moris sui. Choaspites a flumine di
cta est uiridis, fulgoris aurei. Chrysolam
pis in Æthiopia nascitur, pallidi coloris die
& noctu ignei. Chrysophis aurum uidecẽ
esse. Cepionides solide nunc ad Arneum
pagum quondam oppidũ nascuntur, mul
tis coloribus trãslucẽtes, alias uitrẽq;, alias
crystallinq;, als iaspideq;. Sed et sordidis rãtus
est

Cissites.

Chelonia

Chlorites

est nitor, ut imagines reddant ceu specula.

De gemmis per. D. E. G.
ordinem.

- Diadoch.** ¶ Daphniam Zoroastres & Orchestres morbis comitialibus demonstrant. Diadochos beryllo similis est. Diphris duplex candida ac nigra, mas ac foemina. gentile utriusque sexus distinguente linea. Dionysias nigra ac dura mixtis rubentibus maculis. Quae ex aqua trita, saporem uini facit, & ebrietati resistere putatur.
- Draconi.** Draconites siue draconias e cerebro fit draconum, sed nisi uiuentibus abscisso, nunquam gemma scit, inuidiam animalis mori se sentientis. Igitur mos est, ut dormientibus animalibus eas put amputent. Sotacus, qui uisam eam gemmam sibi apud regem scripsit. bigis uehi quereutes tradit, & uiso dracone spargere somnifica medicamenta, atque ita precidere. Esse autem candore translucido, nec postea poliri. aut arte admittere. Encardia cognominatur & Cardisce. Una in qua nigra effigies cordis eminet. Altera eodem nomine uiridi colore, cordis specie repntat, Tertia nigrum cor ostendit, reliqua sui parte candida, Enorchis candida est, diuisaque fragmentis testium effigiem

effigiem representat. Exhebenum Zoroas-
 tres speciosam & candidam tradit, qua au-
 rifices aurum poliunt. Cristalis cum sit can-
 dida, ad inclinationes rubescere uidetur.
 Erotyloseadem que mepicoros & hieron,
 nemon a Democrito laudatur in argumē-
 tis diuinationum. Eumetis in Baētris nasci-
 tur, si lici similis, & capiti supposita uisa no-
 ſurna oraculi modo reddit Eumetren
 Beli gemmam sanctissimi deorum sibi Af-
 syrii appellant, porracei coloris superstitio-
 nibus gratam. Eupetalos quattuor colores
 habet ceruleū igneū, minij, mali. Eueos nu-
 cleo oliuę similis est. Erat⁹ concharū modo
 non adeo candida. Eurotias situ uidetur
 operire nigritiam. Eusebes ex eo lapide est,
 ex quo traditur Tyri in Herculis templo sa-
 cta sedes, ex qua dñj facile surgebant. Epis-
 melas fit, cum in candida gemma superne
 nigricat colos. Galaxiam aliqui galactis
 ten uocant, similem proxime dictis, sed in-
 tercurrentibus sanguineis aut candidis ue-
 nis. Galactites ex uno colore lactis est. Ean-
 dem dicunt Leucogageam & Leucogra-
 phiam appellant, & Synephiten, lactis suc-
 co ac sapore notabilem. In educatione nu-
 tricibus lactis fecunditatem, infantium
 quoq; alligata collo saluam facere dicitur

Erotylos.
 Eumetis.
 Eupetal.
 Eueos.
 Galaxia
 Galactites

H In ore

In ore autem liquefcere. Eandem memoriam
am adimere dicunt. Mittit eam & Achelo-
us amnis. Sunt qui smaragdum albis ues-
nis circumligatum Galactiten uocent. Gal-
laicos argyrodamanti similis est, paulo for-
didior. Inueniuntur autem binæ uel ternæ.
Galidanem Medi mittunt, coloris olorini,
ueluti floribus sparsam. Nascitur & in Ar-
bellis. Hec quoq; gēma concipere dicitur
et intra se partum lateri concussa. Concipe-
re autem trimestri spacio. Glossa petra lin-
guæ similis humanæ in terra non nascitur,
sed dificiente luna, cælo decidere, & lenoci-
nanti necessaria creditur. Quod ne credas-
mus promissi quoq; uanitas facit. Ventos
enim ea comprimi narrant. Gorgonia nis
hil aliud est q̄ corallium, nominis causa, q̄
in duritiā lapidis mutatur, emollit maris
na fulminibus, & typhoni resistere affirmat
Genianē eadem uanitate inimicorum pœ-
nas efficere promittunt.

De gemmis. per. H. L. L. M. N.
ordinem.

¶ Heliotropium nascitur in æthiopia, Afris-
ca, Cypro, porracei coloris, sanguineis ues-
nis distincta. Causa nois, qm̄ deiecta in uas
aque fulgorē solis accedentē percussu sanguis
neo mutat,

mutat, maxime æthiopica, eadem extra a
 quam speculi modo solem accipit, depræ
 henditq; defectus, subeunt em lunam ostens
 dens. Magorum impudentiæ uel manifes
 tissimum hoc quoq; exemplum est, quoni
 am ammixta herba heliotropio, quibusdã
 quoq; additis præcationibus gerentem cõ
 spici negent. Hephelstites quoq; speculi na
 turam habet in reddendis imaginibus, q̄q̄
 rutila experimentum est, si feruentem aquã
 addita statim refrigeret, aut si in solem ad
 dita, aridam materiam accendat. Nascitur
 in Coryco. Horminodes ex argumento uir
 riditatis in candida gemma uel nigra, & as
 liqñ pallida, ambiẽte circulo aurei coloris
 appellatur. Hexeconthalithos in parua ma
 gnitudine multicolor, hoc sibi nomẽ adõ
 ptauit. Reperitur in troglodytica regione.
 Hieracites alternat tota, miluinis nigricãs
 ueluti plumis. Hãmitis ouis piscium similis
 est, & alia uelut nitro composita prædura
 alioquin. Hammonis cornu inter sacratiss
 simas Æthiopiæ gemmas aureo colore ari
 etini cornu effigiem reddens, promittitur
 prædiuina somnia repræsentare. Gormeliss
 on inter gratissimas aspicitur, ex igneo col
 lore radians, auro portante secum in ex
 tremitatibus candidam lucem. Hyeniæ

ex oculis hyenæ, & ob id in uase inueniri dicuntur, & si credimus. linguæ hominis subditæ futura prædicere. Hæmatites in Æthiopia quidem principalis, sed & in Arabia & Africa inuenitur, sanguineo colore non omittenda promissis ad coarguedas barbarorum insidias. Zæthalias babylonius in his libris, quos scripsit ad regem Mitridatem, humana gemmis attribuit fata, has non contentus oculorum & iocinerum medicina decorasse. A rege etiam aliquid peturis dedit, & litibus iudicisq; interpoluit. In prælijs etiam eas salutare pronuntiauit. Est & alia eiusdem generis, que uocatur henui ab Indis, xanthos appellata græcis e fuluocandicans. Idæi dactyli in Creta ferreo colore pollicem humanum exprimunt. Ictérias malî cute lurido sillis, ideo existimatur salubris cõtra regios morbos. Est & alia eodẽ noie liquidior. Tertia folio uiridi sillis latior prioribus, pene sine pondere, uenis luridis. Quartum genus in eodem colore, nigris uenis descendentibus. Iouis gemma cãdida est, nõ põderosa, tenera. Indica gẽtiũ suarũ habet nomẽ, subrucco colore in atritu sudorẽ purpureum emanat Alia eodẽ noie cãdida, puluereo aspectu. Ion apud Indos uiolacea est, sed raro saturo colore lucet.

Lepidotes

Lepidotes squammas piscium varijs colo-
 ribus imitatur. Lesbias Lesbi patriæ nos Lesbias
 men habens inuenitur & in India. Leucos Leucoph
 phthalmos rutila alias oculi speciem candi
 dam nigramq; continet. Leucopetalos can Libanoc.
 dorem niuis ex auro distinguit. Libano
 chos thuris similitudinem ostendit, sed ad
 succum mellis. Limoniates eadem uidetur
 que smaragdus. De Lipare hoc tantum
 traditur, suffita ea omnes bestias euocari.
 Lysimachus rhodio marmori similis est,
 aureis uenis, politur ex marmore, amplitu
 dine in angustias coeunte, ut inutilia exte
 rantur. Leucochrysos fit chrysolito inter
 albicante. Memnonia qualis sit non tradit.
 Medea nigra est a Medea illa fabulosa inue
 ta, habet uenas aurei coloris, sudorem red
 dit croci. saporem autem uini. Meconites
 papauera exprimit. Mitrax a Persis accep
 ra est & rubri maris montibus, multicolor,
 contra solem uarie refulgens. Meroetes por
 racea lacte sudat. Morion indica, que niger
 rimo colore translucet, uocatur Pramnion
 in qua miscetur & carbunculi colos. Alex
 andrinum, ubi sardę cyprum. Nascitur &
 in Tyro & in Galatia. Xenocrates & sub
 alpib9 nasci tradit. Hę sūt gēme que ad cęty
 pas scalpuras aptant. Myrites myrrhæ co
 H ; lore

colorem habet faciemq; minimæ gemmæ,
unguenti odorem atrita etiam nardi. Myr-
metias nigra habet eminentias similes uer-
rucis. Myrsinites melleum colorem habet,
myrrhæ odorem. Mesoleucos est mediam
gemma candida distinguente linea. Mes-
tomelas nigra uena, quemlibet colorem se-
cante per medium. Nasomonites est sâguis
nea nigris uenis. Nebrides Libero patri
sacra nomen traxit a nebridum eius simi-
litudine. Sunt & aliæ nigræ generis eiusdẽ.
Nympharena urbis & gentis persicæ no-
men habet, similis hippopotami dentibus.

De gemmis per. O. P. & reliquis litte-
ris per ordinem.

¶ Olca barbari nominis e nigro fuluoq;
ac uiridi & candido placet. Ombria quã
aliqui notia uocant sicut Ceraunia & Brõ-
tia cadere cum imbribus & fulminibus di-
citur, eundẽq; effectum habere quẽ Brõtia
narratur. Præterea in aras addita ea tradi-
libamenta non amburi. Orites globosa
specie a quibusdam, & syderites uocatur,
ignem non sentiens. Ostracias siue ostracis-
tes est testacea durior, altera Achate similis
nisi q; achates politura pinguescit, duriori,
tanta

tañta inest uis, ut aliæ gēmae scalpantur frag-
mentis eius. Ostracidi ostrea nomen & si-
militudinem dedere. Ophicardelon barba-
ri uocāt, nigrum colorem binis lineis albis
includenibus. De obsidiano lapide dixi-
mus superiore libro. Inueniuntur & gem-
mae eodem nomine, ac colore, non solum
in Æthiopia Indiaq; sed etiam in Samo ut
aliqui putant, & in littoribus hispaniensis
oceanī. Panchros fere ex omnibus coloris
bus constat. Pangonis non longior digi-
to, ne crySTALLUS uideatur, numero plurium
angulorum cauetur. Paneros qualis sit a
Metrodoro non dicitur, sed carmen Tima-
ridis reginæ in eadem dicatum Veneri nō
inelegans ponit, ex quo intelligitur, addictā
ei foecunditatem. Quidam hanc Panseba-
ston uocant. Ponticarum plura sunt gene-
ra. Est stellata, nunc sanguineis, nunc atris
guttis, que inter sacras habetur. Alia pro-
stellis eiusdem coloris lineas habet. Alia
montium conualliumq; effigies. Philogy-
nos quem et chrysitē uocant, ostreae attice
assimilata, inuenitur in Ægypto. Phoenici-
tes ex balani similitudine appellatur. Phy-
cites alge. Perileucos filo ab ore gēme ad ra-
dicē usq; cādido descēdente. Pēatides quas

H 4. quidam

quidam gemonidas uocant pregnantes fieri, & parere dicuntur, mederiq; parturientibus. Nam tales in Macedonia iuxta monumentum Tiresiæ inueniuntur, speciesq; est eis aquæ glaciatae. Solis gemma candida est, & ad speciem syderis in orbem fulgentes spargit radios. Sagdā Chaldaei ad hærefertem nauibus habent, inuenitur praefini coloris. Samothracia insula eiudē nominis gemmam dat nigram, ac sine pondere ligno similem. Sauriten in uentre uiridis lacerti harundine defecti tradunt inueniri. Sarcites bubulas carnes praesentat. Selenites ex candido transluet, melleo fulgore, imaginem lunæ continens, redditq; eā in dies singulos crescentis minuensq; numero, nasciq; putatur in Arabia. Syderites ferro similiis, & litigio illata discordias facit queq; nascitur in Æthiopia. Syderopœcilos ex ea fit uariantibus guttis. Spongites spongiæ nomen repraesentat. Synodontese cerebro pisciū est, q; synodontes uocant. Syrtitē in littore syrtiū iāquidē Lucania inueniuntur, melleo colore, croco resurgentes. Intus autem stellas continent languidas Syringites stipulae internodio similis, perpetua fistula cauatur. Trichius ex Africa niger est, sed tres succos reddit, a radice nigrum

Saurites

Sarcites.

Syderites.

nigrum, medio sanguineum, summo candidum. Telirrhizos cinerei coloris, aut rufi, candidis radicibus spectatur. Telicardis os colore cordis Persas apud quos gignit, magnopere delectat. Maculamq; appellat. Thracia trium generum est, uiridis, aut pallidior, tertia sanguineis guttis. Tephrites nouæ lunæ speciem habet curuatae in cornua, quamuis cinerei coloris. Thecolithos oleæ nucleo similis uidetur, neq; est gemæ honos, sed lingentium calculos frangit, pellicq;. Veneris crines nigerrimi nitoris, continent in se speciem ruffi crinis. Veientana italica gemma est. Venis reperta, nigra mareriam distinguente limite albo. Zathenen in Medea nasci Democritus tradit, electri colore, & si quis terat in uino palmeo, & croco, caere modo lentescere, odore magnæ suauitatis. Zmilaces in Euphrate nascit, p. connesso marmori similis, medio colore glauco. Zoronyfios in Indo flumine nascitur. magorum gemma esse narratur, neq; aliud ampli⁹ de ea.

Telirrhiz.

Telicard.

Tephrit.

Thecolit.

¶ De gemis quæ a membris hominū cognominantur, & quæ ab animalibus, & de ijs quæ a cæteris rebus.

¶ Est etiānum alia distinctio, quā equidē fecerim subinde uariata expositōe. Sigdē a

H § membris

membris corporis habent nomina. Hepati-
tes a iocinere Steatites singulorum animalium
adipe numerosa. Adunephros. Theudactylus
hic & Asyris colitur. Triophthalmos
Ionice nascitur, tres hominis simul oculos ex-
primens. Ab animalibus cognominantur. Car-
cinias marini cancri colore. Echites uiperæ.
Scorpites scorpionis, aut colore aut effigie
Scarites scari piscis. Triglies muli. Ægoph-
thalmos caprino oculo. Item alia suillo. Et
a gruïs collo geranites. Hieracites accipit-
ris. Ætites a colore aquilæ candidæ cauda
Myrmecites innatam repentis formicæ ef-
figiem habet. Scarabeorum cantharias. Ly-
cophthalmos quattuor est colorum, ex ru-
tilo & sanguineo in medio nigrum candi-
do cingitur, ut luporum oculi, illis per om-
nia similis Thaos pauoni est similis. Item
aspidi, quam uocari Timoloniam inuenio
Arenarum similitudo est in Hammocryso
uelut auro arenis mixto. Cenchrites milij
granis uelut sparsis. Dryites e truncis arbo-
rum, hec & ligni modo ardet. Cissites
in candido collucet ederæ, folijs que tot-
tam tenent. Narcissites uenis etiam ederæ
distinguitur. Cyamea nigra est, sed fras-
ta, ex se fabæ similitudinem parit. Py-
renæ ab olivæ nucleo dicta est, huic alis
quando

aliquando inesse piscium spinæ uidentur.
Chalazias grandinum, & colorem, & figuram habet adamantinæ duritiæ. Narrant etiam in ignem additæ, manere suū frigus. Pyrites nigra quidem, sed attritu digitos as durit Polyzonos nigra, multis zonis candidat. Astrapiæ in candido, aut cyaneo discurrunt, e medio fulminis radij. In phlegō tide intus ardere quedam uidetur flamma que non exeat. In Anthracitide scintillæ discurrere aliquādo uidentur. Enhydros semper rotunditatis absolutæ, in candore est leuis, sed ad motum fluctuat, intus in ea ueluti in ouis liquor. Polytrix in uiridi capillatur, sed defluuia comarum facere dicitur. Sunt & a leonis pelle, & pantheræ nominatæ Leontios, Pardalios. Colos appellauit chrysolithum aureus. Chrysoprasum herbaceus. Melleus melichrota, quamuis plura eius genera sint. Melychloron est geminus parte flauus, parte melleus. Crocias a croco. Polia canitiem quandam Sparti in ducit, eandem duriozem. Nigra spartopolia. Rhodites a rosa est. Melites mali coloris. Chalcites grei. Sicites fici. Ratio noium non est in Borsycite in nigro, ramosa candidis, aut sanguineis frondibus. Nec gemite uelut in petra candidis manibus inter se complexis

complexis. Ananchitide in necromantia di-
cunt euocari imagines deorum. Synochiti
de umbras inferorum euocatas teneri. Dē-
dritide alba | defossa sub arbore que cæda-
tur, securis aciem non ebetari. Et sunt mul-
to plures, magisq; monstrificæ, quibus bar-
bari dedere nomina, confessi lapides esse.
Nobis satis erit in his coarguisse dira men-
dacia. ¶ De gemmis nascentibus
& factitijs, & figuris gē-
marum.

¶ Gemmæ nascuntur repente nouæ, ac
sine nominib⁹, ut Lampasci in metallis au-
rarijs una inuenta, que propter pulchritu-
dinem Alexandro regi missa fuit, ut auctor
Coclides est Theophrastus. Coclides quoq; nūc uul-
gatissimæ famę, fiunt uerius q̄ nascuntur,
in Arabia repertis ingentibus glebis. Melle
excoqui tradunt, septenis dieb⁹ noctibusq;
sine intermissione. Ita omni terreno uitioꝝ
soq; puluere decusso purgatam glebam ar-
tificū ingenio uarie distribui in uenas, du-
ctusq; macularum q̄ maxime uendibili ra-
tione sectantium. Quondamq; tantæ ma-
gnitudinis fecere, ut equis regum in oriente
frontalia atq; pro phaleris pēsilia facerēt
Et alias oēs gēme mellis decoctu nitescunt,
pręcipue

67
pręcipue Corsici. In omni alio usu acrimo-
nia abhorrentis. Quę uarię sunt, & ad nos
uitatem accedere caliditate ingeniorum cō-
tingit, ut nomen usitatum non habeant.
Physes appellant, uelut ipsius nature admira-
tionem in hīs uendicantes, cum finis no-
minum non sit, que persequi non equidem
cogito, innumera ex gręca uanitate cōficta
Indicatis nobilibus gēmis. immo etiam ple-
beis rariorę generum dictu dignas distin-
xisse satis erat. Illud modo meminisse conue-
nit incrementibus uarie maculis atq; uerru-
cis linearum, quę interueniūt multiplici du-
ctu. & colore mutata sepius nomina in ea-
dem plerumq; materia. Nunc coniter ad
nominum gēmarum obseruationem pris-
tinitia dicemus, opiniones secuti auctorū
Cauę aut extuberantes uiliores uidentur
æqualibus. Figura oblonga maxime pro-
batur, deinde que uocatur lenticula, postea
clipeidos & rotūda. angulosis minima grā.
Veras a falsis discernēdi magna difficultas
Quippe cū iuentū sit ex ueris gēmis in alte-
ri9 gēris falsas traducere. Sardonyces e cer-
aunīs glutinanti gēmis ita ut deprehēdi ars
nō possit, aliūde nigro, aliūde cādido, aliun-
de minio sūptis, oibus ī suo gēre, pbatissis-
mis. Quinimo etiā extāt cōmētarij auctorę
quos non

quos nō equidē demōstrarim, quibus modis ex cryſtallo tingantur ſmaragdi, alæq; tranſlucētes. Sardonyx e ſarda. Itē cæterę ex alijs. Neq; eſt uilla fraus uitę lucroſior.

De ratione probandę
gemmarum.

¶ Non contra rationē deprehēdendi falſas demōſtrabimus, quādo etiā luxuriā aduerſus fratē muniri decet. Præter illa quę in principalib; quibuſq; generibus priuatim diximus. Tranſlucentes marutino, pbari cenſent, aut ſi neceſſe eſt in quartā horā, poſtea uetāt. Experimēta pluribus modis cōſtant. Primū pondere, ſi grauioreſ ſentiunt, poſt hæc corpore. Fictitijs puſtulę in pfundo apparēt. Scabritiā ī cute. In capillamēto fulgoris incōſtantia, priuſ q̄ ad oculos pueniat deſinēſ nitor. Decuſſi fragmenti paulū, qđ in lamina ferrea terat, efficaciffimū experimēto excuſant māgones gēmar; Recuſant ſimiliter & limę pbatōnem. Obſidianę fragmēta ueras gēmas non ſcarifficant. Fictitię ſcarifficationis candicantiā fugiūt. Tantaq; differentia eſt, ut alię ferro ſcalpi non poſſint, alię non niſi reuſo, uer; oēs adamate. Plurimum autē in hiſ terebrarum proficit

proficit feruor. Gēmiferi amnes sūt Oaxis,
Mater, Ganges. Terrarū aut̄ omniū maxis
me India. Et iam peractis oībus naturæ or
peribus discrimen quoddā reꝝ ipsarū face
re cōueniat. Ergo in toto orbe, & in quaz
cūq; cęli cōuexitas uergit, pulcherrima est
omniū rebus, meritoq; principatū naturę
optinēs Italia reſtrix, parēsq; mundi altera,
uiris, foeminis, ducibus, militibꝰ, seruitijs, ar
tiū preſtātia, ingeniorę claritatibus. Iā situ,
ac salubritate cęli, atq; tēperie, accessu cūcta
rū gentiū facili, littoribus portuosis, benis
gno uentorę afflatu. Etenim cōtingit recur
rētis positio in partē utilissimā, & inter orꝰ
occasusq; mediā, aquarū copīa, nemorę sa
lubritate, montiū articulīs, ferorū animalīū
innocentia, soli fertilitate, pabuli ubertate.
Quicqđ est qđ carere uita nō debeat, nusquā
est preſtātius, fruges, uinū, olea, uellera, lina,
uestes, iuuēci. Ne equos quidē in trigarijs
preſferri ullis uernaculis animaduerto. Mes
tallis auri, argēti, eris, ferri, quādīu libuit ex
ercere, nullis cessit. Et ijs nunc in se grauida
p̄ omni dote, uarios succos, & frugum po
morūq; sapes sūdīt. Ab ea exceptis Indię
fabulosis, p̄xime quidē duxerim Hi
spaniā quecunq; ambitur mari.

Italia.

Argentorati per Henricum Sybold.

